

CRONICA LITERARA

MIRCEA VAIDA: «Corinda»

Corinda nu este un roman istoric, desi numele Corinda este vechi, iar cartea ne vorbește despre fizionomia unei spite nobiliare și despre evenimentele pe care le-a traversat. Romanul Corinda înseamnă o recuperare a trecutului dintr-un punct de vedere foarte actual. Faptele vechi devin apropiate și pot fi atinse cu palma, pentru că este vorba de supraviețuirea Corindestilor după război, după revoluția socială, care a lichidat marile proprietăți și titluri nobiliare. Undeva există un castel vechi, ferdă Corindească, ridicat de vovozii moldoveni, o ruină din care pietrarul de asfalt face roți de moară, dar întocmirea acolo nu înseamnă înaintarea într-un trecut neguros, ci o dezlegare cumplită. Ultimul Corinda fascinat de fructul familiei, bolnav de el, întors la zidurile fostei cetăți, va muri strivit de roata de piatră care se desprinde brusc din făta și se abate asupra lui. Este o imprevizibilă simbolică: roata istoriei nu iartă, iar cei ce nu se pot desprinde de ea, sunt cei care nu pot intra în prezent cu el. Căci, celălalt frate, de fapt cel care povestește pentru noi, reușește să intre în prezent cu tot acest bagaj. El face pașii cu prezentul, cu instituțiile lui, fără a renunța la amintirea familiei și de aceea poate să cuprindă totul, laolaltă, și să sublinieze o mare experiență într-o alcătuire epică cuprinzătoare care este romanul Corinda.

Infrastructura romanului Corinda este dată de meandrelor unei reconstrucții. Frațele adaptabili, cel care vrea să înțeleagă, face anchete, caută documente, transcrie pentru posteritate faptele așa cum le-a găsit în hirtii vechi sau așa cum i le-au depănat unii și alții. Anchetatorul epic se adresează arhivelor și martorilor oculari. Trăitorul reconstrucțiilor înseamnă de fapt romanul care, fidel necroticului, înaintea foarte grabit, uneori, poposește îndelung alădată, se întoarce înapoi, pentru a sări după aceea mari porțiuni de timp înainte, nu fără lungi paranteze explicative. Este o construcție savantă la care putem remarca echilibrul, stăruința tăieturii, armonizarea părților. Corinda conține în mare număr de personaje, o mare cantitate de fapte, de evenimente, de conflicte, diferite și întretăiate planuri temporale, pe care autorul le minimizează cu abilitate în scopul înfățișării istoriei unei spite rare de nobili români ai Transilvaniei, supraviețuind prin urmasi dramatici în epoca modernă, prin care de fapt nu se vorbește despre Transilvania și istoria ei.

Marele personaj al romanului Corinda rămâne Transilvania de după ultimul război mondial, adică o Transilvanie veche, marzbitată și de ultimele evenimente. Pentru a vorbi despre ea reconstrucțiile se adresează unei arhive vii.

măsură atotștiutoare, lui Moise Brahmă, ilegalistul cu picior de lemn, și multor alora. Nu există un singur fir epic, ci mai multe, din unul desirându-se digresiv altul, dar toate controlate de o voință rezigrală fermă, care întoarce faptele într-o singură abie. Corinda este un Fenatolog sau Titeul cronici, din care reiese că romanul se vrea și o cronică, ceea ce este în sens larg, al raportării la diferite etape temporale. Dar succesiunea nu este cea cronologică. Romanul este centrat pe câteva personaje și fiece care capitol are un sens autonom în arhitectura cărții despre Corindestii. Prima parte a Fenatologului este Umlinta sau Cartea lui Alex, povestită de cel mai tânăr Corinda. Este cartea unei dispariții: Alex se îmbolnăvește grav de tuberculoză, familia Corinda pierde un urmas și în climatul deprimant și crepuscular al bolii acestuia viziunea este evocată o parte a familiei Corinda. Băgat în vesta de metal, Alex pierde treptat, imaginea constringeri fiind, romanesc vorbind, premonitoare. Vine apoi Către drumul sau Cartea lui Dionis, care este tot un Corinda, unde către drumul înseamnă evenimentele sociale și politice copleșitoare care au urmat războiului ultim mondial. Un Corinda pleacă la București cu treburile instituției și este arestat pe drum. Familia Corinda intră într-o altă epocă istorică. Partea a treia este numită Vestitulor care plătete cu viața. Cartea lui Platon, adică a eroului comunist care va pierde pentru că ignoră bogțiile istoriei și deci dușmanii dezghizați în comitoni. Fiecare carte epizează o temă, cea de-a patra fiind dedicată Agoniilor Contelui (subtitlu: Cartea monologului). Postul delinului politic Corinda intră în actualitate, stă la bloc și cunoscând noul climat social, fiind un jurnal. Ultimul capitol este intitulat Orgoliul (simetric față de primul: Umlinta), este Cartea lui Amos și a încercării lui de a se integra în prezent cu toată istoria lui corindescă. El este cel peste care va trece roata pietrarilor, pornită de lină Danuș, înca autotărare ale fostului castel Corinda. Iar toate acestea le va povesti cel mai tânăr Corinda, cel care a încercat să-i înțeleagă pe toți.

În pofta jocurilor de planuri spațiale și temporale, romanul Corinda, închizând între paranteze sale cinci romane mai mici, se concentrează asupra evenimentelor subiri ale Transilvaniei dintr-o vreme, 1944-1948, pentru a se preocupă apoi de modul în care Corindestii supraviețuiesc și încearcă să se impace sau să înfrunte noua societate. Care este locul Corindestilor în noua lume? Ce are poveste societatea postbelică de o seară de abia dată? Răspunsul indirect al romanului, teza nicăieri expusă fatis, este să renunțarea la is-

torie se plătete. Nicăieri autorul nu va perora pentru a-și pleda în direct ideile. Romanul Corinda este umilior de convingător prin minuirea materiei epice și alternarea milioanelor literare. Mircea Vaida nu este un povestitor. El renunță la orice poveste pentru a sublinia un sens. Naratiunile sale, autentice, nu se lasă seduse sau tiranizate de materia pe care o desfășoară, fiind sectionate acolo unde e nevoie pentru a interese și alți cititori, alți dintr-un epic, un alt sens. Alcătuirea compozițională a cărții merită de aceea a fi prezentată cu o elaborare epică complicată și supraviețuită, în care constructorul își calculează mereu efectele, născându-și orbișoara. Faptele sunt lăsată să vorbească singure, expunerea este discretă, trăsnetul epic sugestiv. Cantitatea de adevăr omnesc este de aceea mare în Corinda, roman ambicios despre perioade, personaje și evenimente crinene din istoria Transilvaniei. Postul romanului Vinea de vrăjitoi, care delineste foarte bine tema centrală a feliei de timp 1944-1948 a cărții, este totuși în mai multe capitole ale pentadei epice. Personajul care domină scena este micuța și fascinantă Drupi, soția unui politician feroc, care sub seculul vigilenței partinice organizează o adevărată teroare împotriva intelectualității români din Z. Drupei, incluziv cartea Platon, primarul orașului, (Mircea Vaida scrie aici un roman erotic) dar în bătaia existentă, lipsa de rezistență (absența istoriei) îi este fatală lui Platon. Desi superior moral și intelectual lui Feri Andeoc, va fi pierdut ca acesta nu lăse din sufletul său istoric.

Cu mult adevăr psihologic, cu precizie linii ale desenului social și istoric, Mircea Vaida scrie romanul politic al Transilvaniei martizată și după război. Recapitulările istorice neutre alternează cu evocările pline de sugestie, ca și cu desfășurarea în corpurii cărții a unor naratiuni autonome pe diverse dimensiuni, subordonate toate marelui scenariu. Sint conștente în paginile scrisorilor, dosare ale siguranței, măturii vechi, ceea ce dă cărții caracter caleidoscopic și o fereste de monotonie. Cartea lui Amos este un roman contemporan, cartea unui tânăr care și-a căutat postul într-o societate care l-a sters prin lege stema familiei. Or, totuși, a trecut Amos crede că nu trebuie uitat. El moare ca un martir tras pe roată în numele întoarcerii la istorie.

Corinda vădește calitățile demonstrate ale autorului: spirit de observație, autenticitate psihologică, inteligență constructivă, poezia evocării. Din acest punct de vedere, Mircea Vaida aminteste plăcerea și știința de a evoca a lui Eugen Barbu, prezentă mai ales în ultimele volume din Incognito.

Din multe naratiuni cu adevărată autonomă ale romanului Corinda, este una care vorbește despre maramureșeni plecați să-și caute căile ferate de fier și o poveste cu un singur erou care se mărturisește în corpurile cărții, un fel unic, este decedat și pornit să-și facă singur dreptate, indiferent de loc, timp și instituții. Acțiunea oasului maramureșean este recuperatoare. El își caută căile de mai mulți ani și, oricât de demobilizat este, trece în final, în cel rășină la fel de ferm ca în prima zi. De ce vrea astfel ca și nume pe acestia, întrebă Amos? Pentru că sunt ai mei, vine răspunsul. Introdus în corpurile romanului, ovesticea căutărilor celorlalte de pildă. Tăranul acesta trebuie să devină modelul lui Amos. Nu-i mai rămâne decât să decidă să fie la fel de decis pentru că și el își caută „căi lui” pentru că sint „ai lui”.

Dar autorul a voit un final spectaculos și, după această îndelungă înfrățitoare morală, Amos va fi tras pe roată de întâmplarea inextinguibilă ca oștină întâmplare a desprinderii roții de moară din mure.

Critic literar vechi și mereu actual, istoric literar și comparatist expertat, poet delicat în răgăsurile sale, Mircea Vaida pare a se fixa ca vocație și realizare în postura de orator printre un roman remarcabil, substanțial epic modern în alcătuire, intelectual în interpretarea faptelor, acut din unghiul abordării politice. Corinda consacră un romanier.

VIATA CĂRȚILOR

POEZIE

MONADE

DEMITRU UDREA

MONADE

Ed. Albatros

Voluntul „Monade” este cea de-a patra carte a lui Dimitru Udrea (autorul a mai publicat cu legerele de poezii „La noi în vatră” — 1981, „Statui” — 1982, „Sunetul ierbi” — 1985) și prin maniera sa stilistică reflectă simbolul din titlu. Poemele sint de fapt niște „monade” lirice bazate pe rostirea eliptică și pe sugestia directă a imaginii, poetul evită decorativismul liric-vizual, iar atunci cînd simplitatea nu devine schematism efectele sint pozitive în planul expresivității. Primul ciclu al volumului este conceput după formula variațiilor pe aceeași temă: „De-ar și izvorul”, „De-ar și fluturii”, „De-ar și roua”, etc. Iată un poem: „De-ar și izvorul / Beat de drumuri / Că-n rostogolire / Desparte două pietre / Ce se strigă-n iubire, / Infrigurat și tandru / Ar săruta soarele / Cu gură de moarte”. Subiectele lirice se repetă mereu sub o altă formă, poemele sint alegorii ale gândului exilat în „lumina precară” se sălășuiesc / dincolo de el”, sau poezii de notăg impresii fugitive, remarcabile prin limpiditatea metaforei. Melancolia, tristetea, amintirile colorează activ peisajul poetic în care elementele convenționale: pasărea, cerul, floarea, lacrima, etc. se întindesc în imagini simbol. Totuși o anumită cumintenie domină lirismul acestor prime secțiuni a volumului, imaginile sint oarecum stereotipe, nu ies din cadrele previzibile. Mai interesante — cu toate că merg pe aceeași filieră expresivă — sint poemele din cel de-al doilea ciclu. Aici versurile au un plus de profunzime se simte o trăire mai intensă, ceea ce aduce un plus de autenticitate în exprimare. Domină imaginile luminoase, euforice, ca în acest poem de dragoste: „Verde crud, / In lu-

mină cu fluturi / Și catedrala clipei / În care tu / Mi-ai incuiat visele / Flori pe uluci / Să-l însoară / Și sufletul meu / Tavălindu-se altă / Pe-a Frigoriei / Și soarele / Și cîntecul / E usor de observat că autorul nu se avîntă pe terenul insolitului stilistic și nu inventează procedee retorice preferind maniera exprimării spontane a emoțiilor, versurile galopază din imagine în imagine: „Iubito / Stelele / Clatină bolta / Poemelor mele / Se alina cîntecul / Trezind înspre tine / În cohorte senine / Miresme ascunse / Aruncă dimineața / În ferestrele noastre / Asudate cu dragoste”. Poemele se bazează în genere pe efectul percutant al metaforei finale în jurul căreia gravitează substanța poeziei. Uneori însă, textele esuează în artificios în conglomerate de cuvinte fără vibrație. Acest lucru se întîmplă cînd lipsește motivația internă și versurile par niște panouri lingvistice „pre-fabricate”, clișee poetice deviate de trăire: „Rotundul se sparge / În ora promisă / Și vîntul mîgăiează / Universul azvut” etc. sau în alte locuri întîlnim extorțimări căzînt filozofice: „Vîitori negre / Pline cu spumă / Sparg timpanele clipei / Aducindu-mi în suflet / Haosul primordial” s.a.m.d. Totuși nu aceste produse, să le spunem „butaforice”, dau tonul cărții, poezia însă, în marea lor majoritate — respiră firesc, au prosopie imagistică și un soi de acuitate senzorială cu bune rezultate în plan liric. Fără îndoială că Dimitru Udrea e un poet din categoria vitalistilor, metaforele sale creează brează energiei naturii, autorul aude cum „dincolo de vise / pădurea tresăle în hohot de verde”. Vitalitatea fanteziei generează imagini robuste, de o remarcabilă plasticitate: „Pe o pajistă / Năpădită de iarbă / Zburdă un cal / Încercînd cu dinții / Tăria aerului”. Poate era bine ca autorul să fi cultivat mai insistent această expresivitate, folosind în acest scop noastră mai potrivită temperamentalului său decît maniera speculativă dintr-o serie de poeme.

Luat în totalitate, volumul înfățișează fără îndoială o sensibilitate romantică, supusă cenzurii verbale. Dimitru Udrea trece ușor de la vulcanismul expresiei „fierbinți la soapta grațioasă și tandră”, poetul folosește în acest scop suave pentru a ne oferi „albatrosi iconice pictate pe aer”. În textul fiecărui poem găsim cite o imagine de elevată puritate, iarbă ridică în soare luminări de iubire sau „albatru, luciul zilei / Se năruie în vînt” — versuri a căror frumusețe delicată acompaniază conștient sau întîmîtală a autorului. Poate și datorită conciziei stilistice multe piese amintesc de tehnica haikului. Ciclul final adună, sub un titlu cum inexpressiv „Îmbilzitorul de clipe” — unsprezece poeme ale „orelor trîzite”. Temă elocvie îmbracă versurile în culorile amurgului estomponit lumina din poemele precedente: „Piere lumina / În cercuri concentrice / Și ochiul meu / Co-boară tot mai adînc / În rotundul său / Pînă cînd / Chipul iubitei / Devine lacrimă vorbitoare / Atunci / Pentru mine, / Se-nvîntă în vînt / În „Monadele” lui Dimitru Udrea oferă un univers activ dominat de rigoare stilistică.

Alexandru Horia

*) Dimitru Udrea: „Monade”, Editura „Albatros”, 1987.

PROZA

FANTASTICUL POPULAR

VALEA URȘILOR

DE MITRU UDREA

Ed. Albatros

Cu intuițiile literare binecunoscute, Marin Sorescu prefăcînd prima parte a unui autor) care e foarte departe de vîrstă „consecrată” a debutului: „Cunosteam” din povestiri, am publicat două dintre ele în revista „Ramuri”. Impresia bună se întărește și se amplifică — se explică Marin Sorescu care e născut la cîteva decenii de satul Ţuşoeni din Vîlcea, unde s-a născut în 1908, proza-tor prezentat cu mult discernămint de multitalentat maeștru al literaturii noastre contemporane.

Gestul lui Marin Sorescu nu e unul gratuit, condescendent cîci cu mare dreptate intelgenții fațator ne prezintă că Ioan Bălășa s-a format în perioada de mare prestigiu a prozei lui Galațion și a poeziei lui Goga. Bucățile — adaugă Marin Sorescu — m-au interesat din multe puncte de vedere: lingvistic, etnografic, sociologic și, nu în ultimul rînd, artistic — și au corespuns tuturor acestor cerințe. Ba mai mult: m-au încîntat pur și simplu. Am găsit în ele „poezie și adevăr”, o poezie de un anume farnec care ține de eternitatea satului românesc.”

Dacă ne permite Marin Sorescu, vom înserca să vedem în ce rezidă acest farnec, chiar dacă noi nu ne-am născut la cîteva decenii de Ţuşoeni, ci la poalele pădurii Ţăbășiei, în marginea dispre București a Bărașagului.

Fantasticul și fabulosul care populează povestirile fărîșite ale lui Ioan Bălășa ne sint cunoscute și nouă și ne încîntă din aceeași vîrstă a copilăriei, chiar dacă numele nu sint atît de otenești: la noi, și nu străbăți, „hiteaguri”, ci de multe ori codrii în toată puterea cuvîntului.

Cine l-a recitat recent pe Marin Preda din tinerețe, excelent editat de Ion Cristoiu, va recunoaște în viziunile lui Bălășa același captivant, Ioan Bălășa stîle să recepteze în scrisul său acest fantastic popular, în care crede atît de mult încît nu simte nevoia să-l supraliciteze. Ivesc. Dacă ar trebui să-l găsim lui Ioan Bălășa o dată cu poetică, acestă n-a se potrivește alia de-a cea îneglabilă definiție a „Doinei”: „Cine mi-a scornit doina / Trîpîi-a fost inima”. Deși apărute unele dintre ele înainte de război sau, cum s-a întîmplat la „Ramuri”, și în unele publicații contemporane, scrierile lui Ioan Bălășa ne amintesc cîtorva lui Neica Ţîfu, unul dintrii fantasticele sale personaje. Ioan Bălășa a scris timp tot pentru viitorime, fără să se gîndească la publicat.

E meritul fiului său, pictorul Sabin Bălășa, de a fi deconspirat acestă bătrînie, cînd înaintat manuscrisul. Editura „Litera”. Prin această carte a tătăii lui și deconspirat, vrînd-nevrînd, pe marile său maeștru, viziunile din pinzele și frecele sale marale fiind ușor recunoscute în aceste scrieri fascinante la care vom reveni oricînd vrem să ne cîntecim înecupărilor eterneții spiritualității românești de pre-tutideni.

Apropriește pe care Marin Sorescu le face cu Octavian Goga — și am adăuga noi, și cu un alt contemporan al acestuia, St. O. Oși, în care am deosebită înefabă a amintirilor copilăriei, tema de căpetenie a literaturii noastre de bună calitate, din toată timpurile, „Mama, Tina și Piti-nă”, „Unchiul Calistrat”, „Păpușa” sint povestirile în care din memorie se revarsă cele mai năruie și mai duioase amintiri.

Fantasticul popular coexistă cu nostalgia în asemenea bucăți, dar el se situează pe prim plan în „Neica Terente”, „Arătarea”, „Cuculețu” și de aceea sint tentați să-l considerăm înainte de toate pe Ioan Bălășa un exponent captivant și înalt al literaturii noastre contemporane.

Este interesant de remarcat că Ioan Bălășa, în domeniul acesta, al fantasticului, al fabulosului, nu ne sint întîlnite nici cu mari maeștri englezi, nici cu cei germani, nici măcar cu flămânzii din picturile celebre. Ioan Bălășa rămîne credincios tradiției românești și de aceea arătările sale au aproape totdeauna ceva moralizator, sint povestiri cu învățătură, în care socialul (sau sociologicul, cum l-a numit Marin Sorescu) transpare evident.

Mai notați că povestirile din cartea memorabilă „Vala urșilor” sint pline de culoare, lumina, fie că e luna, fie a soarelui, are o materialitate pe care numai în pinzele fiului său o întîlnim.

Est but not least, vorba englezului, cartea care conține grafiile lui Sabin Bălășa (coperta și ilustrațiile) este și excelent tipărită. Putem spune, parafrazîndu-l pe Tudor Arghezi, „Carte frumoasă, cîntec tu-te-a scris” dar și cu te-a tipărit (Combinatul poligrafic „Casa Scînteii”).

Să-l urăm autorului aceste cărți „tinerete fără bătrînet”!

Nicolae Stoian

*) Ioan Bălășa: „Vala urșilor”, Editura „Litera”, 1988.

BIBLIOGRAFIE

Numele lui Eminescu

„Am citit cu interes grupajul de articole De neamul Călinesților”, la rubrica Eminescianism, în numărul XI, 1988, nr. 34 (136), în care ați dat, cit și tot, D. Vatamaniuc repuneți în discuție numele poetului și originea sa”, ne scrie prof. Simion Dănilă din com. Belint, jud. Timiș.

Simion Dănilă este autorul unui studiu Suflet — avieci — evici în numele de familie Bănăne, „călelele și bucovinene” tipărit în Cercetări de lingvistică, XXXI, 1986, nr. 2, p. 145-152, care interesează în chip direct problema numelui lui Eminescu. Tot Simion Dănilă ne trimite studiul său Numele lui Eminescu, citit la Simpoziumul Național de onomastică (Cluj-Napoca, 29 XI — I XX 1988) cu nota în volumul de onomastică, IV, Cluj-Napoca 1987, scos de Universitatea Cluj-Napoca și Academia Republicii Socialiste România. Cum asemenea publicații au o circulație restrînsă, iar studiul merită a fi cunoscut de eminescologii, îl prezentăm pe scurt.

Este, ne informează Simion Dănilă în paragraful 1 al lucrării sale, primul studiu asupra numelui lui Eminescu făcut din perspectiva onomastică. Simion Dănilă reszineze explicația originii asiatică (armene, turce), după cum și proveniența cuvîntului dintr-un tononim, probabil trac, pe care lingvistica nu le poate încuvința. Tot criteriile lingvistice resping și soluția (Ileminovici — filul facturalului de iminei (A.Z.N. Pop), pentru că ar fi trebuit să dea I-min-ar-ovici).

Principalul. Simion Dănilă este de acord cu ipoteza lui Petru Rezuș că numele lui Eminescu trebuie căutat în sinaxar, de unde ar fi ieșit pentru a i se aplica apoi un „ovici”, dar nu există atestată forma Ieumine, Iemine, etc. Tot la fel de justificat ar fi numele și dacă (paragraf 2) ar fi rezultat din așezarea „Jemni” din apropierea Călinesților (Cuparencu). Fără a ajunge la o concluzie hotărîită, Simion Dănilă respinge etimologiile fantaziste, optînd pentru ipoteze bine articulate socio-lingvistice.

Abordînd problema originii transilvănene a

numelui lui Eminescu, Simion Dănilă ne crede că existența în sudul Transilvaniei, a familiei de Eminovici ar fi o probă a emigrării numelui în Moldova: sudul Transilvaniei a alimentat demografic mai ales Muntenia, iar nordul — Moldova. Eminovici, de care vorbește D. Vatamaniuc, fiind în sudul Transilvaniei trebuie să presupunem o origine strict bucovineană a numelui poetului și nu un transport din Transilvania. Mai mult decît atât, faptul că nimeni din familia poetului nu-și aminteste de o origine transilvăneană, constițuie autorul un punct de sprijin al concluziei că numele format în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem, Eminovici din sudul Transilvaniei puteau foarte bine să fie coboriți din nord, ceea ce n-ar exclude originea transilvăneană a numelui. Apoi, una e originea numelui și alta să nezeluic, dîmîndu-ne două probleme: cum a ajuns numele în Transilvania și cum a ajuns în Bucovina. Dar zicem,

VOCAȚIA MELOR CREATOARE

CĂRȚILE — EMBLEMĂ

Sentimentul construcției durabile și, prin aceasta, al unei culturi cu năzuință către clasicitate nu-și prezintă în conștiința românească de azi, doar în ceea ce se cheamă indeobște „proiect lectiv” și „desiderat” și putem zice, fără a face nici o exagerare, că fundamentala se a- rată, mai înainte de toate, sinteză înfăptuită, aceea care, la viziunea ansamblului, explică și definește o epocă de cultură. Sint, în istorie, momente de concentrare ori de acumulare, clipe faste ori ceasuri de cumpănă și o încheiere elementară dovedește că orice „s-ar dori, într-o perioadă sau alta, să se înalte, culturalmente, monumente, esențială rămâne mișcarea interioară a unui fenomen, evoluția lui naturală; fără aceste virtualități, organiza- te prin clarificări de amănunt, „monumente” ar fi piteice, așteptând alte clipe. Rar se întîm- plă ca un proiect doctrinar, năzduit spre mo- numentalitate și conținând îndemnări către sinteză, să se acordeze atât de bine cu ne- cesitățile proprii ale cercetării și cu iminența unor concluzii sintetice cu proveniență în stu- diile noi precum și cu evidența unui calcul ma- tematic, se înfășează tabloul culturii româ- nești de azi. Un sfert de secol de lîmpeziri și, totdeauna, de încercări în a evoluia de la a- mănunț la sinteză nu însemnează, poate, în- tr-o istorie care se măsoară cu milenii, prea mult decât nu și că tradiția sintezei ma- jore nu-ți atîră de vechi la români pe cit ar fi meritat o istorie prin ea însăși impunătoare și exprimată prin fenomene de cultură definite specific ca și prim-o civilizație cu individua- litate afiată în afara indoliei. Vremea încercă- rilor eroice, precum aceea ale Stoicului și Ca- tauluzino și ale lui Miron Costin, de a contrac- zice o istoriografie a țerei (și, poate, a falsu- rilor) și de a umple golul doar aparente, a trecut de mult și într-o cultură care a dat „Geteica”, „Spațiul mioritic”, „Istoria critică a românilor”, și „Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent”, chestiuni afirmări unei identități și, pornind de aici, a elaboră- rilor trănice și definitive, se pune în termen de consolidare și de completări. Nimic nu mai pornește acum din nimic și, la drept vorbind, spiritul de sinteză însemnează azi a adăuga la monumente alte monumente, a construi por- tind de la forme sigure de relief care fac cu neputință răcițările. Astăzi vorbim, cu îndrep- tărită preluare, despre marile cărți de învî- tură românească (deopotrivă și admirabile mo-

numente de știință) care sint creația lui Iorga, Haiducii, Părvan, Blaga, Mehedintii, Brăilleanii; mine, cei care vor veni după ei, vor adăuga la acestea încă alte și alte contribuții, care apărură nu ieri ori alaltăieri ci azi. Căci, a- flați sub regimul clipei și rareori sustrasi a- cestuia spre a contempla demersul ideilor re- generale, uităm că esențialul este, în cultură, epilogul unui fenomen și că însușirea și re- generarea prin valori, unele, și nu puțin, contemporane cu noi. Miine, cînd privirea se va lîmpezi și sufletul nostru (înscătat de cer- titudinii și înclinat mai degrabă să admire de- cît să repudieze atunci cînd este ceva de ad- mirat și cînd o inteligență pătrunzătoare s-a zidit volunțar în ideea de operă) va fi scim- vom putea spune și noi că, fiind contemporanii unor excepționale sinteze, ceea ce rămînea de adăugat la o „bibliotecă fundamentală” româ- nească a început să se completeze. Astfel se va vedea că alături de „Geteica” avem azi „Mu- sică daco-romană”, de Vasile Tomescu (în două volume impunătoare ca și vechile cărți ale Evului Mediu, o summa de cultură autoht- onă și de substrat) și alături de acestea — „Spiritualitatea geto-dacilor”, a lui Ion Hora- tiu Crășan, „Mitologia română” a lui Konstantin Vulcănescu, „Hirocul muzicii românești” (cu cele, pînă acum, opt volume ale lui), extraor- dinară și eroică reconstrucție a unei istorii de valori autohtone, a lui Octavian Lazăr Cosma, „Actualitatea arhitecturii tradiționale româ- nești”, fundamentată cercetare a lui Constantin Joja o contribuție de însemnătate europeană, „Despre stilurile de Edgar Păpuș, „Aethes” de Anton Dumitriu, „Hermeneutica ideii de lite- ratură” de Adrian Marino, „Răscoala lui He- raclit” de David Prodan și „Personalitatea lite- raturii române” de Constantin Ciopraga, „Scri- torii din epoca strărămăni” de Ion Fi, „Rostirea filosofică românească” de Constantin Noica și „Satul în Moldova medievală” de A- lexandru I. Gonta, „Iosif L. Musar” de Ciprian Zaharia și „Bizanțul și instituțiile românești” de Valentin Al. Georghescu, „Istoria limbii ro- mâne” de Gh. Ivănescu și „Etnogeneza româ- nilor” de I.I. Rusu, se adăură în chip triumfal la acelea care, în alte vremi, purtaseră sem- nătura lui Xenopol, George Breazul, N. Ghylka- Budești, G.M. Cănațuzino, Nicolae Densusiașu, Mircea Florian. O bibliotecă întreagă, asădar, definitorie pentru epoca pe care o trăim și deopotrivă fundamentală pentru destinul is- toric al unui popor, a cărui conștiință a pro- prii identități pe pămînt este, în sfîrșit, re- cucerită.

Artur Silvestri

Imperativul culturii

U n demers eminent cultural, chiar filologic („filologie” de la început pînă la „filosofie”), întreprin de un ceme- nic înstalat indeobște în cultura europeană, antică și modernă, înzestrat cu o prodigioasă memorie și putere de muncă, dar și cu o atît de stetică fervoare a slujirii acului cultural însuși este cel din Hermeneutica ideii de literatură a lui Adrian Marino, deschizător de drumuri în cultura noastră prin acel celebru Dicționar de idei literare din 1973. Și de astă dată Adrian Marino găsește inspi- rat nucleul lucrării și al demonstrației, pe care îl dezvoltă prin acumulări și reluări succesive, în plan dialectic și sincronic, în așa fel încît sistemul ideii de literatură să-și dezvăluie toate articulațiile și semnificațiile. Totul converge spre ilustrarea ideii că literatura are o orga- nizare proprie, o „determinare interioară”, o evolu- ție circulară, sinonimică, în ciuda aparențelor avaturii contrastare cu realitatea și, întru- zinuțiilor heteronomele tîndînt autonomia acesteia (cazul ideologilor etc.). Citim în această extraordinară argumentație o pledoarie a unui savant, dispus să asigure spiritele nelinite de resursele inepuizabile ale literaturii, cu- pabilă să depășească impasurile, explicabile, ba chiar endogene, organice. De vreme ce litera- tura este o formă a culturii, ea va fi o mani- festare permanentă a omului, caracterizată prin anumite constante, topoi, invariante. Autorul însuși recunoaște existența unui pro- gram, militanșimul metodei gale hermeneutice, a cărui latură esențială este cultura: „Foarte importantă este și orientarea culturală a în- tregului program. (...) Cînd bazele culturale literare sunt amenințate, într-un fel sau altul, apărarea lor devine o necesitate vitală. Pînă la cultură nu poate exista nici literatură, nici ideea de litera- tură.” (p. 30). Cartea aceasta ilustrează în chipul cel mai gîrșit sensul originar al literaturii, care în antichitate — dar și în Evul Mediu, Re- năștere — însemna învățură (cunoaștere) și studiu. Parcurîndu-și drumul, autorul își josi din ea mai informat, mai învîtat, fiind un imbold, ca și Dicționarul..., spre cercetarea serioa- șă, de anvergură pentru noi toți.

Ion Dună

Muzica în contextul arhitecturii autohtone

faptul că spiritualitatea tracă reprezintă sursa fundamentală a elevației culturale cunoscute ulterior de greci- tate este recunoscut azi într-o largă măsură. Din nefericire este încă departe de a fi recunoscut și analizat în suficientă măsură faptul — incontestabil și el — că între valorile spirituale de prestigiuizate locul prim tera- hic îl ocupa, pentru vechii tracii, funcționalita- tea artei muzicale. Dovezile, în ciuda rarității determinate de specificul oralații originare, sint totuși elovente pentru a aproxima cît de mult din „miracolul trac” s-a fondat, ori, rî- mine caracterizat în mod esențial prin inter- mediu ceremonial și rolului spiritual acordat- le muzicii. Mari evenimente spirituale, deci culturale și civilizatori sud-est europene, au survenit grație dezvoltării ideilor și credin- țelor legate de un atare subiect-fenomen in- teles ca fapt cultural de prim rang. Prin interme- diul direct al acestui element de cultură consti- tuit de valorizarea muzicii, gîndirea tracă a fe- cundat și stimulat apogeele gîndirii (cel puțin religioase și artistice) antice grecești. Istoria spirituală a grecilor are la bază o serie de personaje trace care coboară în peninsula ma- nifestîndu-se creator și civilizator. Miturile, misterele și cultele grecești sint fondate de aserenea eroi mitici, legendari sau istorici, care, însă, au (aproape) întodeauna o rela- ție de ordin caracteristic cu muzica. Așa sint Tamiris, Orfeu, Musaios, Linos, dar și Apollo, Dionysos ș.a. Majoritatea portretelor esențiale, active „cultural”, muritor sau divini, parcă își caută o origine tracă, act care prin el însuși ar fi capabil să îndreptățească, să

Construcția istorică

Urmare din pag. I

ca și prin expunerea sa, să facă simțite în istorie masele în mișcare. Interesul real, nedismulțat, față de opera lui David Prodan, pe care-l manifestă oelne mai diverse categorii de cititori, din țară și de peste țară, una dintre ei cametru cu redutabilă ex- periență istoriografică, se întemeiază, în pri- mul rînd, pe faptul că autorul a abordat eveni- mentele și faptele, problematica socială și poli- tică, activitățile desfășurate pentru împlinirea ei, în integritatea lor. Adică acut istoric. Căci el nu profesază eremențialități, ci social-econo- micul. Faptul ori evenimentul îl cuprinde și redă, nu ca moment, ci ca proces generat, sus- ținut, împlinit sau nu, și apoi, după, cu conștințe importante, pozitive sau negative, pentru viața colectivității umane. De aici și sensul evolat sau lașetii și, evident, împlinirea acestuia. Pentru David Prodan are o semnificație istorică deosebită împlinirea unui fapt sau proces social, eveniment ori activitate. Aceasta (îm- plinirea) oferă certitudinea istorică și o siguran- ță a zăre. Chiar dacă este vorba de un fapt, eveni- ment, activitate, măsură politico-juridică ori națională negativă, împlinirea ei, desi pe mo- ment, a apăsut greu pe umeri populației româ- nești din Transilvania, a slujit, în final, pro- gresul țării a accelerat procesul de caștigăre poli- tică și națională, de împlinire a lor cu numai ca obiect al istoriei, ci și, mai ales, ca subiect al istoriei.

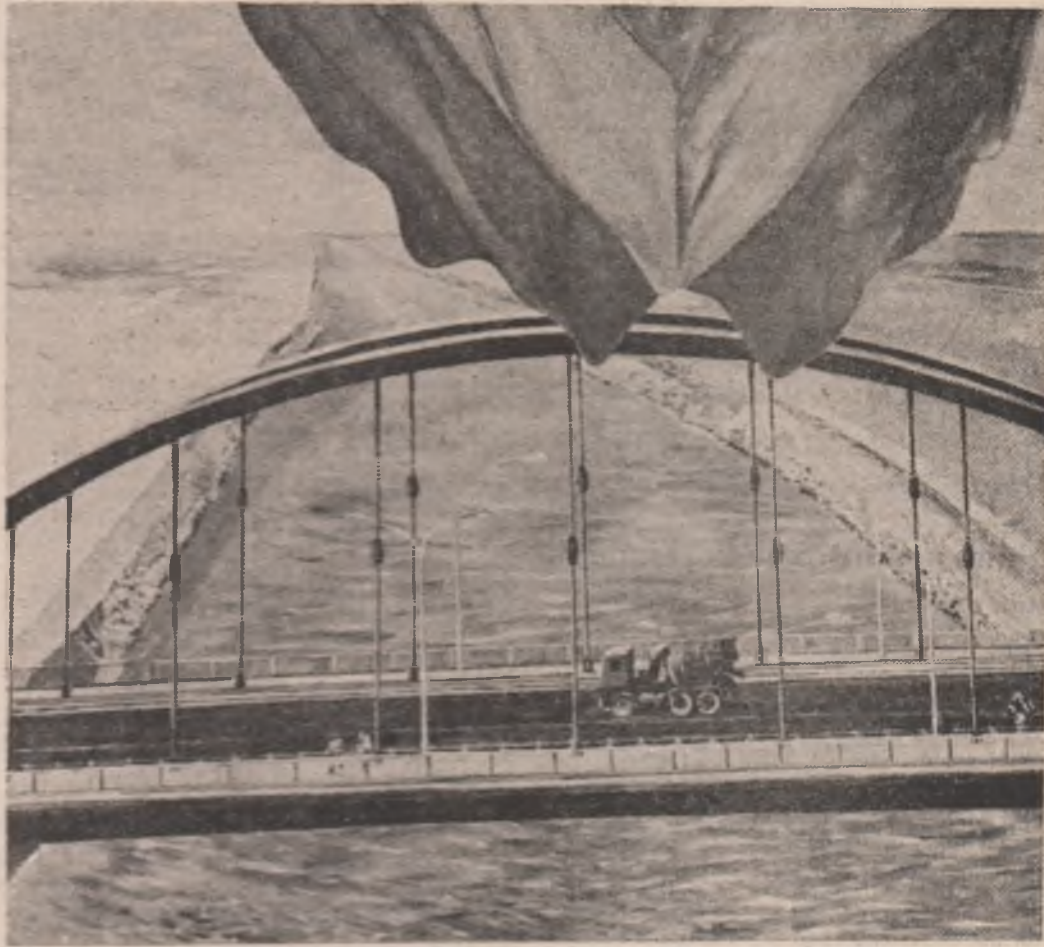
De aici și una dintre ideile-forță ale concepției sale, anume că David Prodan nu a înțeles nici să ocotească și reprezentările, faptele, activitățile grave, nici să le indulgescă, ci să le redese în „audiența” lor, cu lumii și umbrele pe care le-au generat și prin care s-au împlinit la și prin istorie, și ca istoric. Opera lui pe arată că nu numai răscoala, momentele de violență, generate de o prea mare asuprire și nedreptate socială, politică și umană, dar și istoria ca atare nu s-a făcut cu conveniențe, fără violențe și cruzimi. Și tot aici vedem, datorită fineței sale de gîndire și capacității de a surprinde faptele particulare, detaliile în generalitatea lor, că chiar în momente de virii, ca răscoala, cînd patimile și cruzimile taberelor sint stîrnite și dezlîngite la paroxisim, istoria a dezvoltat și „un inevitabil food uman”.

Nu este vorba de mar mării zilei, de cei care erau la cîrma Transilvaniei, și deci la cîrma și- storiei noastre, ci de oamenii care, în cadrul ROMAN INSUȘII, ale cărui fapte oricit de crud ar fi prezentate, ele nu ies din cadrul și limi- tele umane. Oricît de crud ar fi un episod sau alul al luptei lor pentru libertate socială, politică și națională, oricit de nevrosoșii pentru conducători, dar el reprezintă, în același timp, și un „complex document uman”.

O asemenea ideatică este firească la David Prodan pentru că el nu face o „istorie de fapte”, cu atât mai puțin de „fapte sporadice generate sub nume semnificative”. Istoricul clujean, în bună tradiție a reprezentării Școlii Americane ca și a lui A.D. Xenopol, Nicolae Iorga, Vasile Părvan, pe care de fapt îl continuă și îl completează, prin lucrările sale cu temeinică erudiție și o strălucită competență, se ocupă și aduce în prim plan operele sale „fapte multiple, de re- prezentare de încredere”, „generalitate”. El își lasă proiectorul să analizează „nu numai fapte de excepție sub nume de reprezentative”, ci are în vedere și se ocupă cu acribie și minuțiozitate de „fapte de rînd, de masă”, fapte care măturăse „mentalitatea comună”. Pentru el nu fenomenologicul, generat cel mai adesea și de o eflorescență a vor- birii, a prezentării lui în timp, care devine și legendă, contează, ci „plenitudinea” faptelei, luate în contextul social dat „în variabilitatea măturării lor” — de cit mai „mult subiecti umani”.

În strategia muncii sale de cercetare, analiză, explicative și evidente la faptulul istoric, în naturalul lui, un loc central îl ocupă măturările țărănilor. Ca obiect al istoriei, dar și ca su- biect al acesteia, ei dezvăluie realitatea în toată complexitatea ei social-economică, politico-juridică, legislativ-administrativă, a faptelei și ac- tivităților pe care le-au desfășurat, a psihologiei și sentimentelor de care au fost stîpnite, a scopurilor pe care și le-au pus și a idealurilor pe care le-au slujit. Este vorba de o societate care, cu toată împărțita opresivă, economică, politică, națională, spiritual-religioasă asupra românilor a mers prin ei, baza țării, în limitele posibilității de atunci, pe calea progresului.

Și aici, concluzia lui se întemeiază pe do- cumentele care privesc viața comunităților sociale din Transilvania, organizațiile și instituțiile care le-au guvernat (voievozi, rîndici, mezi), pe legile și obiceiurile lor, pe activitățile desfășurate, pe datele care circumscriu și ne aduc în prim-plan rodul muncii maseilor largi ale lăbăgării. Mal mult chiar, prin lucrările sale, ne-a dat adevărată hără și a valorilor care s-au confruntat, de-a lungul istoriei, în Transilvania, ne arată drumul împlinirii creației, culturii și civilizației noastre naționale.

„Canalul Dunăre-Marea Neagră” — tablou de Eugen Popa

Poeme de PAVEL PEREȘ

A FI ÎNAINTE

Ziua din veacuri

Era o zi incandescentă pînă la purpura
Din care se năștea o nouă emisură:
Încredere și iată! aerul a luat
Căpătare deplină: muncitorii îndulțuți
Înfăcțurau prin propria identitate.
Zi de vară, mișcare perenă consumind
Mari deschidenți pentru uestențiile universale.
Zi de vară, lîmpezire spre viitor!
Speranța, soră a încrederii nu cunoste
Limitele, avea în inimă cerul revăd
Al revoluției și mersu pe lumină;
Era mersul tuturor. Moment imens în real,
Propriu ritm, după propria faptă:
Victorie. Revărsat de zori, de viață nouă.

Se năște asemenea unui prunc din dragoste
Și-o ngenmăntă încredere: viitorul e castel
Sigur de aerul prosper pe care-l putem
Respira! Victorie. Branșul se preschimbă
în aur!

Calea vulturului

Anii treacă în cronici în legea
Dreptății, soare-răsare-al demnității.
Nu era nimic de oștețat, totul de cucerit,
Deasupra veteilor abia macinid
Se ridicau curcubeie, se cădeau
Neseritate și colosale teazure;
Muncitorii de la muncitorii începeau
Fluțul belșugului, faloșul păcii, mărășia
Gîndul lucrind în numele patriei.
Fiecare zi era de izvor: planșe argintind,
Dimensiuni în mișcare, fiecare idee
Umbra în picioraș — geometrie
Care ne da încrederea în aripa noastră
Priveste-ne! Noi sintem constructorii
Unei ere-n străfulgerare: birum clipa!

Talazul necontenirii

Peisaj înedit: granit și cristal, minereu
De urcat treptele prin cunoașterea
Soare rașu al zilelor noastre
Gesturile-n amiază se-mpodobesc egal
Cu certitudinii și cu voiața de a fi
Caldul suflu și fertii al climatului
În care se-aude talazul necontenirii.
A fi în anotimp de purpură
Însemnă o ști că ziua de miine și mult
Mai departe este pe potrivă năzuințelor.

Imensitate

Putea-vom, dar, cu binele și frumusețea
Să ne asemuim, să gîndim, să visăm
Cînd totul e de preț fiindcă poartă
Pecetea esențialelor schimbări, fiindcă

Numele pe lumină

Locuim vremea și-n casa unde ochii privesc
Prin istorie virtutea înveștinată cu
toate-nfrîntările grăului
Adie o boare de August și arborii strălucesc
De la rădăcină, din speranța care vorbește
În universul păcii își trag seva. Existăm
Pînă departe în graiul neînălmă, cuvînt
Din cuvînt se compune fiacără veteii unde
Cenii își adapă seninul, că din adîncul
Inimii noastre Dunărea și Carpații aduc
belșug

Climatul viitorului

Și miine-o zi (și ieri a fost și astăzi este)
Cu ea să căuțăm sămînta care face lumina
Să sune pe umbrelul nostru în mijlocul
esențelor
De la firul de iarbă pînă la viziunea
curcubeului,
Cu ea să ne ridicăm la înălțimea vremii
În spațiul unic, avem chipul Patriei,
de aceea
Aducem aidoma la gînd, la culoarea
răsăritului
Din verbele chemînd la teazure, de aceea
Libertatea e singele acestui popor și
memoria lui.
Stele se-ademenesc la pieptul bărbăților
Ce poate înflori mai frumos, ce adevăr mai
mare
Decît al patriei de-a pururi. Dimineața
Sună din corn o dragoste nefermărită.

toare și cutezătoare, hărăute cu pasinase cer- cetații și cu patiența colonațiilor, cu vocația sintezei și cu inteligența viziunii perspectivele complexe, și care să poată demonstra în mod convingător, fără putință de tăgădă asemenea fapte, dar cu atât mai de neînțelese rămîne ra- ritatea, chiar lipsa punerii în discuție, a dialo- gului împrejurul unei asemenea întreprinderi atunci cînd ea, totuși, s-a făcut deja. Ne referim, în chip concret, la cazul monumentalăi lucrări a muzicologului Vasile Tomescu, Musi- ca daco-romană. Apariția primului volum (59 coli de tipar) a fost semnalată entuziast de o serie de istorici, filologi și muzicologi. Numărul recenzilor a scăzut considerabil la cel de-al doilea (peste 93 coli de tipar); toată lu- mea consideră Musica daco-romană o carte mare (impresie culesă de cei mai mult numai grație inevitabilei remarcă a dimensiunii to- murii) și aceeași lume toată poate constata și faptul că această carte de capăt și mult prea puțin studiată. Am găsit-o în bibliotecile publice cu folie neîdată. Abundă în studii și eseioarele noastre cu tangență la domeniul trimiterii firave la autori de mîna a treia, la titluri aproximative și termeni așiderea, la ci- tate clasice auzite la berărie, cules din circula- ția prin viu grai ori decupate de prin zăre; în timp ce, în lucrarea despre care vorbim, atea- rările istorice oricit de frugale cu privire la muzica și arheologia, iconografia, organologia, plastica preistorică autohtonă, muzica și viața, gîndirea, mitologia, geografia, istoria tracă, dacă și daco-romană, se află deja demult aju- nate, ortografiate corect în original (cra avîs pentru compilațiile muzicologice), traduse în franceză, explicate, corelate, însoțite de margi- naliiuile scoliaste, de comentariile autentice sau apofrice, inteligente sau naive, valide sau dis- cutabile care s-au rostuit pînă astăzi.

Cele două tomuri ale monumentalei Musica daco-romană ocupă în catalogul contribuțiilor în muzicologie și în loc de excepție, unic, locul înegalabil și fundamental deoarece este acela al unei sinteze umitoare, care acoperă o imen- să muncă de cercetare și facilitează astfel po- sibilitatea vitală a referințelor la surse primor- diale. Spirit enciclopedic de exemplară tenaci- tate și rigurozitate, Vasile Tomescu reușește să încheie în domeniul o operă de talia și valoarea unor istoriografii gigantice (monoculatoriale fiind) semnate de un Hasdeu sau N. Densusia- nu, chipul istoriei muzicale începînd din paleo- liticul autohton pînă în evul mediu timpuriu. Față de contribuțiile de istoriografie muzica- lă, și care sint (!) extensive dar neaprofundate și lacunare, (2) fragmentariste ori (3) minu- toase și exhaustive, monografice dar epuizînd momente izolate și — mai adesea — margina- le, lucrarea lui Vasile Tomescu, demonstrînd ex- ercitatea unui spirit deopotrivă sintetic, critic și creator, rezolvă fenomenul muzical preistoric și antic autohton ca fenomen cultural observat multifuncțional și plurivaloric în perspectiva relevantelor și consecințelor sale sincronice și diacronice, a funcționalității sale epocale și du- rabilității sale istoriale. Unul din primele mari merite ale acestei lu- crări stă în faptul că ea reprezintă un compen- diu obiectiv și exhaustiv de date informative, o crestomatie a izvoarelor documentare. Trimite- rile și citatele sint de o exactitate care tre- buie — ar fi cazul — să fie luată drept pîldă de urmat. Opera muzicologului Vasile Tomescu este un model de investigație științifică în mu- zicologie. Consecința acestui fapt o reprezintă seria unor notabile contribuții pe care autorul le aduce în istoriografia generală, în aceea a ideilor, practicilor culturale sintetice, a efere- vescenței spirituale proprii unor epoci revolue. Vom reveni asupra cîtorva din aceste aspecte nu înainte de a reaprecia epistemologia prepa- sabilă aplicată de autorul lucrării, extensiunea considerabilă a izvoarelor adunate și migala remarcabilă a acestuia.

Marin Marian

*) Vasile Tomescu: „Musica daco-romană”, Editura Muzicală, București (tome I, 1978; tome II, 1984)

Poeme de Ion Murgeanu

Frumusețea ca o ambiție

Cind eram foarte tineri ne citeam între noi poezii. Nu deschideai bine ușa mansonului și vuuuuh! Adia un vint mare de poezii; ultimele care fuseseră scrise. Poetul apoi le-a uitat. A uitat chiar și de vremea aceea. Bătăliile clipei nici pe el nu l-au ocolit. A dorit tema cea mai ardentă. Și o poezie citit bobol de griu s-o repete copiii prin șanturi prin bălării cum o repetase el citit a fost mic: Patria, Patria mea!

lasă că inima ta o reparăm noi o să vin eu să vorbesc cu doctorii noi din provincie știm să-i impresionăm.

Frumusețea ca o ambiție nu ca un joc grațuit. Incit l-au lăsat ca să-și făurească singur tristețea. Totuși poetul revine tot timpul de unde-a pornit. Patria clipei. Patria stelei. Patria vîrștelor. Frumusețea!

Acum o să între pe ușă Elena

Acum o să între pe ușă Elena și se va umple odaia Ce ne-ai adus mamă sacoața ta este plină de pierși și plaoie! Oare de cînd nu ne-am privit? Părul tău uite s-a miruit! Lasă poezii în pace voi scrie romanele la care numai noi amindoi am trudit; cel care devoră clipe și anul în dimineața de zei alse pentru plimbări...

Plimbări

Sunt pus pe rînd la întrebări imense ca roșile, la mers, de car, merg anevoie pe acest ocean de var și fără de durere și fără ca să-mi pese sunt pus pe roți la întrebări din care fumii iese ca aburul pe mări în dimineața de zei alse pentru plimbări...
Vai, nimeni nu ne vede iubita mea și nu ne crede nimeni că ajungem în fiecare zi pe tîrm la șose cînd poji să nu pui întrebări cînd mările nu sunt spumoase ci cu alți mai mult frumoși-căci răsări vorbim de nori!

Un cal la o căruță

Un cal la o căruță în fața casei mele a blocului de opt etaje în plin centru mîncînd din căldura oază ca acum două mii de ani dezgropat îngropat și înșămîntat la rigoare după legi fenomene și antimpuri la umbra sigură ca da a piramidelor

Iar calul al cui e? o fi Catalan? Ducipal? o fi fost vreun cîrlan de la țară ce se juca în plină bezăa a soarelui și făcea mici fîntîni în copite strămoșii lui defilau mindri prin fața escadronului e de-ajuns unul să fi avut cîntea și uite

căluțul de la căruță din fața casei mele șargul meu filosoful meu stîntul adus pînă aici de cine știe ce adieri ale trecutului mă trimit din nou și pe mine în luptă încalec Bătrîne lmi spune și să vedem ce mai e de făcut!

Telefonul de la sora mea

Telefonul de la sora mea (cea mică, inima noastră de platină) ca plimbarea de seară e cu lîna: Hai, du-mă la parc, Hai, povestește-mi ceva (ce să-i spun totul e spus) Nu-i adevărat, ceva din copilăria ta, ceva încă la care nu am ajuns, — și cedez. Nu-i adevărat, spune și sora mea, mai avem de trăit nu-i adevărat și nu te mai descurajă uite lîna nica și are încă cinci ani

Grădina

Grădina aceasta îngustă aproape strînsă de gît, lîngă spital,

D-nei dr. Nora Ghelmez

Și toate cite vor urma în vinul verității vor trăi: soarele bind ulcica sa!

În care sunt bănci și-o statuie etruscă, și-n care exist infernal,

Grădina aceasta, de cînd mă poartă la dînsa în gînd, ca o frază de Abelard, prin toamnele roșii, cu frunze, ce ard alitea postume nescrișe?

Grădini; o grădină pe val, și vastul delir ca și mucedul cuget, de oceanele bolii aduse la mal, aici, unde nu-mi pot fi interzise nici rimele cele mai plînsă!

Lumina mării de an vară

Lumina mării de an vară s-a infuzat în sine prin absența ei valuri cît blocul vin de mă-mpresoră în somn inima-mi stă și urcă iar dar fericit că văd lumina dar insetat ca și atunci de larg știu: voi ajunge într-o zi la mare iar și os de os catarg lîngă calarg prin vîntul serii într-un clin de iarbă un dor albastru va morni spre ea; lumina mării de an vară și fulgerul ce calea ne măsoară îmi vor tăia prin stele drum sau lan.

Curcubeul

N-am să abdic orice ar fi de laudă e fiecare zi voi crede mai departe în mirarea ce-i umple cerului marea!

Și înțeleg că se mă mai cred? încam să fiu tigrul sau ied cîi uite nimicul se umple pe vrute și cerul de nori și fruntea de cute!

Ci uite că sunt mai departe prelunga lui întrebare: o cerului — vreau să zic însă răsîrînt peste mare

În toate culorile și în toate chemările dar într-un singur regret: că totul decurge urgent: repetă întrebările curgerii!

Lauda vinului

Să laud vinul azi cînd l-am pierdut bîrdace verzi bîrdace murgi; pămînt pămînt!

Să laud vinul și să-i ulem umbra de voievozi de pieta albe; luna luna!

Să-i laud lui puterea mea podgorii roșii la cules; amurg; pe cer cite o stea!

Să-i laud vinului tărie mea paharele se umplu des: n-am să mă las voi dăinui!

Pădurea

Pădurea de care vorbim azi la radio radiază în soare ochii frunzelor vîd în crengi stele verzi carînele merg pînă lîngă izvoare iar acolo scriu legi!

Oh, cine o va prăbuși? Numai valul oceanului Lunii! Dar gîndurile repezi ale lumii deasupra ei mereu vor păși!

Mai încet mai încet — mai departe Pădure sîntă cu lemne de templu sufletul altii lumi, nemăexistînd, și-al meu, care-i etern, spre exemplu!

Indepărtarea se pierde Cîntec de greieri Cineva îmi asculta inima Și simțeam cum se strîvește brîndușa De toamnă sub bocancul greu Al recitului proaspăt Umbra mea dispăruse și nu mai cunoșteam Punctele cardinale

Intr-un tîrziu dinspre nord Miresa-nfloreau în copaci dezvelii

Spre ziua anii mei se-ajezau În buchete de fluturi Pentru neliniștea îndrăgostiiilor.

Va ninge

De-otă zăpadă se-nchide Lacrima-nre pleoapele Calde de vis

O salcie veghează Să nu se-mprăstie lumina De pe memorie

Nu, urma poșilor să n-o ștergem Va ninge la miazăzi iarși Din lacrima to

O pulbere albă

La ora zece fix Anatol Omăt își făcu apariția pe terasă. Avea să fie tot o zi caldă. Încă de dimineață o dogoară moale cuprinsese pămîntul, înăsprindu-se lent pe măsură ce urca în aer. N-ai fi zis că marea vine chiar pînă în apropierea orasului. Altădată, de cum începea toamna, se năpuste pe străzi, mai întui stîns, apoi din ce în ce mai puternic, hohotul ei care lăsa în urmă dire de umezeală înmiresmăată.

Acum, întinderile de apă lăceau. Doar vîntul de după amiază, care se arăta zîlnic dinspre răsărit, părea să le tulbure somnul luminos, dar el trecea cu pași mărunți peste valuri, străduindu-se parcă să nu le trezească din amorțeală.

Drumul lui Anatol Omăt, deși se putea ajunge pe o cale mult-mai scurtă la cafenea, urma de-a lungul mării. Cum l-o lua întotdeauna înainte, Lambrino Otonel, în fața căruia se afla de-a cafeaua fierbinte, îi zărea de departe trupul uscativ, asemîndu-l cu o paranteză care se încapătina, în pofida micimii ei jalnice, să delimiteze, împreună cu inchipuita paranteză a orizontului, imensitatea mării. Nici vorbă însă ca Anatol Omăt să aibă această ambiție. Din cu totul alte motive străbatea el dimineața de dimineață linia tîrmului.

Numărute bărci se așezau cu burta la soare pe plajă. Altele zăceau într-o rîmă. Nici odată nu plecau toate pe apă, astfel încît, venind dinspre oras, aveai sentimentul că valurile aduseseră de cine știe unde, azvîrîndu-le în dezordine pe tîrm, niște păstăi negre, uriașe.

Anatol Omăt venea de regulă pînă în dreptul bărcilor. Ciocnea cu deșutul în pintecul uneia dintre ele, convins că în scîndurile năclăite de catran s-a furisat o părțică din ființa secretă a mării, apoi se întorcea, dar nu pe drumeașul obișnuit, ci de-a lungul tîrmului, foarte aproape de apă.

Calca fără grabă pe pietrele lustruite de tîlăzur, urcînd încet-încet pînă în capătul Lăbrino Otonel. Îl aștepta de mai bine de un sfert de ceas Lambrino Otonel. Fostul director al școlii locale de muzică străbatea zilnic acest drum stîmpinat de credința că marea potolește setea de nemăgănire a sufletului său, promîndu-i mereu vești pe care în-tîrziă, totuși, să i le comunice.

Din spatele unei uși decolorate, pași spre masa celor doi o fetișcană trupeșă, cu păr cînețiu, revărsat în fuioare groase pe toată lățimea umerilor.

— Esti ca o pepenoică, domnișoară Milupa, o întîmpina Anatol Omăt.

— Nu știu, zău, domnule profesor, se apără fata, ce vrea să însemne lucrul acesta. Îmi spuneți întotdeauna la fel.

— Dumneata ai strîns vreodată în brațe o pepenoică?

— Domnișoara Milupa tăcu încurcată.

— Piriie al naibii de frumos, rise fostul director al școlii locale de muzică. Se aud simburii suierînd în ea. Și miroase, netrebnică, a lumină încrucișată și a pămînt negru mărunțit cu botul de cîrșie.

Azvizîndu-i ceasa de cafea în față, domnișoara Milupa își aminti cum profesorul îi strinsese într-o dimineață pe toți elevii școlii de muzică în sala mare de audii și le spusese:

— Începînd de săptămîna viitoare vom da în fiecare dimineață cîte un concert pe tîrm. O zi va cînta corul de fete, o zi formația instrumentală a băieților.

— Dar pentru cine? A întreat cineva.

— Păcat, a continuat directorul, că nu putem duce acolo și șira.

— Pentru cine, domnule director? s-a auzit din nou întrebarea.

— Cum pentru cine? a tresărit profesorul. Pentru a ne alătura muzicii apelor. Veți vedea, marea își va însoți vocea cu vocile noastre. Sunetul ei se va contopi cu sunetul viilor și al alămurilor.

Elevii se uitau omi la alții nedumeriți. În cele din urmă, au înțeles de ce luase bătrînul dascăl o asemenea hotărîre. A priceput întregul oras ce anume sta la originea bizarelor concerte inițiate de el.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Sîi ce? a șoptit Zoria. Hai să mergem pe malul mării.

— Cînd soarele s-a răsturnat din mare înapoi în cer, el și-a trecut degetele prin părul ei albastru și a spus:

— E timpul să plecăm, Zoria. A fost mai frumos decît îmi închipuiam.

— Încă puțin, l-a rugat ea, apăsîndu-i pieptul cu fruntea.

— Se făcuse tîrziu și el trebuia să fie la școală. Nu știa cum s-o convingă să plece, cînd, deodată, a auzit revărsîndu-se din apropiere sunetele unui cîntec bine cunoscut. De necrezut, dintre tufele din spatele plajei și-au înălțat capetele elevele clasei de cîntec. Ele cîntau.

— Ce e cu voi aici? l-a întreat răstit Anatol Omăt.

— Făi, aveți oră, domnu' profesor.

— Dar nu acesta era adevăratul motiv al venirii lor acolo. Afînd de însoțitorii lui, s-au gîndit că se cuvine să-i ofere, totuși, un dar. Darul era tocmai melodia aceea pe care ele o murmurau duios la clița metri de ei doi.

— Vezi, a șoptit Zoria fericită, știam eu că are să se petreacă un lucru nemăposibilit!

— Turnînd cafea în ceașcă, domnișoara Milupa își aduse mai departe aminte cum în una din zile, în vreme ce formația lor corală își susținea bizarul concert de pe malul mării, el, trezindu-se parcă dintr-un vis lung, a întreat tîrziu:

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

— Ele au observat atunci că el plînge, dar nu s-au mirat, fiindcă știau de ce plînge și-au încercat înăși să cînte. Ore în șir au cîntat. Cu atîta putere, încît vocile lor unduioase s-au înălțat deasupra colinei, pîtrîndu-se în oras. Cei aflați în acea dimineață pe străzi n-au priceput foarte exact ce se întîmpla. Au crezut că e vorba de una din pandaliile mării.

— Ce e cu voi aici?

— S-a dezmeticit însă imediat și, îngropîndu-și capul în palme, a șoptit: Iertați-mă, vă rog.

teatru

Basmul teatral al lui Carlo Gozzi — prin virtuțile fanteziei lui moralizatoare despre bine, frumos, tenacitate în dragoste și împlinirea prin ea — prilejuește Teatrului «Creangă» realizarea unei plăcute feerie, spre bucuria celor mici, dar, mai cu seamă, a adolescenților. Ingenioasele compoziții plastice, aparținînd lui Nicolae Ularu impun ideea distanțată dintre vis și realitate și conduc atenția spectatorului către poziția de neatinț a ființei pe câmp de glaciare și a capricioase, pe atât de fascinante. Treptat piramidă a cruzimii printesei are în prima parte culoarea purpuri, pentru că în partea a doua, a îmbîlzinirii ei, ea să fie aceea a purității. Transparența zidurilor împărătești (din dungile negrului funest și ale auriului strălucitor) lasă să se întrevadă posibilitatea unei schimbări favorabile. Costumele printesei (Carmen Mihaela Trifu și Nicolae Ularu) sînt fastuoase, impunătoare, elegante, contri-buind și ele, ca toți ceilalți factori (lumină, muzică) la evidențierea calităților fizice ale Turandotei.

Povestea îndrăgitei și trufășei printese și a prințului care vrea să-l câștige mina și inima, cu orice preț, este pusă în scenă cu mult nerv și cu multă afecțiune de Gelu Colceag.

Intrarea prințul Calaf la printeșă

Turandot

— în vederea parcurgerii diabolicelor „praguri inițiatice” — este pregătită de întinderea tremei roșii, în deschizăturile căreia apar sugestive, capetele dregătorilor și slujitorilor de la curte — factori de decizie și martori ai succesivelor decapități. Dregătorii italieni sînt concepuți ca o trupă de Commedia dell'arte, care glumind, atrage atenția asupra gravităților. Alexandrina Halic (un Pantalone inepuizabil) și Geneveva Preda (Fartaglia) se întrec în ghiduiși, în salturi și în strigăte de toate feurile, încercînd, din răspuțeri, să salveze viața prințului, convîngîndu-l să plece. Glasul Alexandrinei Halic are aici, alte valente (registru grav) decît cele ale suavității de pînă acum, dar personajul ei exploziv, în continuu neastîmpăr, se impune cu tot atîta eficiență. Gabriel Iencec dă pitoresc, culoare, umor lui Truffaldino, cîmpetelia eunușilor. Hazul stîmmit de apariția eunușilor e accentuat de rochițele lor diafane, din volane roz cu alb, de mișcările lor efeminate în pasi de dans (coregrafia Roxana Colceag). Marius Toma în Brighella este mai puțin interesant. Se detașează, prin modul de interpretare, Anca Zamfirescu în rolul Adelmei, principesa tătară, sclava favorită a Turandotei. Glas ferm, trufie și îngăduință, supunere și răzvrătire

film

concentrate în cîteva scurte, dar depline conturări. Zelina lui Carmen Mihalache are sprinteneala și farmecul virstei acestei tinere interprete care un timbru plăcut, atrăgător. Cenușetului reprezentații rămîne, prin concepție și interpretare, Mariaora Sterian, o cit se poate de frumoasă și aprigă Turandot. Printesa ei are autoritate, aroganță, răceală, dar și strălucire. Glasul are prestanță, rostirea este exemplară, împede, sigură. Cînd Turandot începe să renunțe cu greu la trufie, acceptînd cu ciudă ideea înfrîngerii, ea e ușor maleabilă, devenînd calină, blîndă, ocrotitoare și chiar iubitoare. Mai puțin remarcabilă mi s-a părut prezenta lui Constantin Fugasin în rolul prințului. Replicile lui sînt monocorde și ar plicitești îngrozitor dacă autorul nu și-ar fi investit eorul cu inteltecun, dirigenție, spirit de sacrificiu pentru ca publicul să tînuze pentru el. Înfrîșarea, glasul și privirea actorului nu au fost în cea mai bună formă, nefiind convîngătoare în raport cu distanța pe care trebuie să o parcurgă pînă la momentul reușitei. Împărțitul publicului să tînuze pentru el. Înfrîșarea, glasul și privirea actorului nu au fost în cea mai bună formă, nefiind convîngătoare în raport cu distanța pe care trebuie să o parcurgă pînă la momentul reușitei. Împărțitul publicului să tînuze pentru el.

Nefăcînd vizibile ororiile ce se petrec la curte, spectacolul cîștigă în interes prin forța sugestiei semnelor vizual-auditive.

Nicoleta Gherghel

Expo Animația

O incitantă incursiune în universul celei de-a opta arte este prilejuită de expoziția „Arta filmului de animație” recent deschisă la Sala Dalles (anatomii o pot vizita pînă la 15 august).

Un album cu fotografii din serialul de desen animat D-ale zilei (1925) semnat de pionierul animației românești, Aurel Petrescu (1897-1948), deschide semnificativ suita de expozate conferind perspectivă istorică asupra creației animatorilor români ale căror opere s-au bucurat în ultimele decenii de prestigioase recunoașteri internaționale.

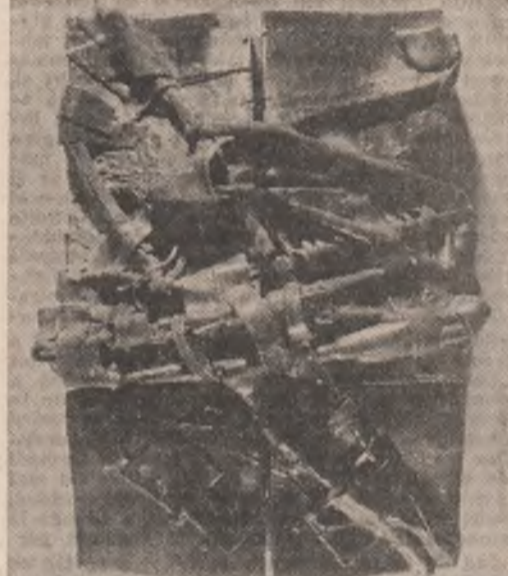
Dar dincolo de realizările premiate la Cannes sau Veneția, la Mamaia sau Hiroshima, la Lucca sau Tomar, expoziția oferă cîntecul bucurii întîlnirii cu paleta extrem de diversă stilistică a animatorilor contemporani, cu secvențele laboratorului de creație în care grafica, decoriurile, personajele se constituie în capitol distincte. Fragmente de scenarii și decupaie regionale, acetofane, fotografiile din filme, decouri, machete, păpuși (textile, lemn, plasticină), studii de descompunere a mișcărilor, cartonaș decupate, schițe de personaje, colaje, grafică pe decori sînt cîteva elemente de expozate care ilustrează direct munca animatorilor, căutările, realizările, proiectele celor care au afirmat nu o dată valoarea lor ca animatori de animație.

Păpușile lui George Sibianu (Prostie omească), propunerile de personaje semnate de Călin Cazacu și Dan Chivușki (plastilină) sau personajele realizate din textile de Isabela Petrasincu (Lupul. Surpriza. La datorie) ilustrează resursele diversității căutătorului în filmul de păpuși — ecranizări, filme educative, parabole de actualitate.

Rolul liniei în construcția personajului se constituie în viziunea lui Victor Antonescu într-o adevărată lecție de animație clasică, de factură disney-iană după cum în interpretarea aceluiași autor — Copilăria lui Mozart capătă rezonanțe și ritmurile grafice ale paleta extrem de diversă stilistică a animatorilor contemporani, cu secvențele laboratorului de creație în care grafica, decoriurile, personajele se constituie în capitol distincte. Fragmente de scenarii și decupaie regionale, acetofane, fotografiile din filme, decouri, machete, păpuși (textile, lemn, plasticină), studii de descompunere a mișcărilor, cartonaș decupate, schițe de personaje, colaje, grafică pe decori sînt cîteva elemente de expozate care ilustrează direct munca animatorilor, căutările, realizările, proiectele celor care au afirmat nu o dată valoarea lor ca animatori de animație.

Păpușile lui George Sibianu (Prostie omească), propunerile de personaje semnate de Călin Cazacu și Dan Chivușki (plastilină) sau personajele realizate din textile de Isabela Petrasincu (Lupul. Surpriza. La datorie) ilustrează resursele diversității căutătorului în filmul de păpuși — ecranizări, filme educative, parabole de actualitate.

Rolul liniei în construcția personajului se constituie în viziunea lui Victor Antonescu într-o adevărată lecție de animație clasică, de factură disney-iană după cum în interpretarea aceluiași autor — Copilăria lui Mozart capătă rezonanțe și ritmurile grafice ale paleta extrem de diversă stilistică a animatorilor contemporani, cu secvențele laboratorului de creație în care grafica, decoriurile, personajele se constituie în capitol distincte. Fragmente de scenarii și decupaie regionale, acetofane, fotografiile din filme, decouri, machete, păpuși (textile, lemn, plasticină), studii de descompunere a mișcărilor, cartonaș decupate, schițe de personaje, colaje, grafică pe decori sînt cîteva elemente de expozate care ilustrează direct munca animatorilor, căutările, realizările, proiectele celor care au afirmat nu o dată valoarea lor ca animatori de animație.

Ceramică de Rodica Leucă Goicea

Anatol Omăt răfăoia niște partituri în pavilionul din curtea interioară a școlii cînd s-a auzit chiotul răgusit al vaporului. Tîrziu profesor și-a continuat treaba nepăsător. Nu i se arata nici un semn care să prevestească apropierea nenorocirii. Mai trecuseră și alte vapoare prin vecinătatea orasului. Apariția acestuia însă avea să însemne sfîrșitul fericii lui.

L-au dus mai mult cu forța pe tîrm. Cum adică s-o ia vapor

risipită în vânt

stefan mitroi

Privirea peștească a acestui bărbat gros la trup ar fi trecut poate neobservată dacă nu i-ar fi fost atât de albicioasă fața, Lambrino Otonel își tăvălea parcă în fiecare dimineață obrajii prin fața. Cădat, urechile îi erau neobișnuit de mici, dar și așa, văzându-l, aveai desule motive să-ți închipui că, într-o altă viață, omul acesta trăise pe fundul unei mări, deși în viața prezentă nu făcuse nici măcar un pas mai încolo de uscat.

— Nu știu, zău, cum poate să-ți fie cald! se întreabă Anatol Omăt. Anatol, tot el, spre domnișoara Milupa: Privește și dumneata, domnișoară. Vezi ce față gerută are? Cum naiba să ia foc unul ca el?

Intr-adevăr, așa cum se așeză sub umbrela aceea care îi lăsa numai impresia că-l apăra de arși, Lambrino Otonel părea albit de la bărbie în sus de ger, însă un ger nevenit din afară, ci din lăuntrul lui. Anatol Omăt, care spusese pur și simplu în glumă cele de mai-nainte, se cutremură la un moment dat la gândul că totul ar putea fi aievea.

Fata cu păr cînețiu rise subțire: — Din cauza asta, peșeme, continuă să fie vară, Domnule Otonel, dumneavoastră ați pîndit apropierea iernii, punînd singur stăpînire pe ea.

Lambrino Otonel se lăsa prins în jocul acesteia, țîșnind vorbe pe scaun. — Vorbește, hot bătrîn, îi strigă Anatol Omăt aprinzîndu-și o țigară. Sau mai bine taci, tu nu mai plînge de căldură. Auzi, a strîns în el toată puterea fierii și nu e în stare să se împotrivescă vîpsei ce se abate asupra lui.

— Hei, profesore, profesore, șopti Otonel, ridicîndu-se pentru cîteva clipe de pe scaun. Nu degeaba îți-a dedicat întreaga viață muzicii. De la ea a învățat sufletul tău să fie frumos. Eu cred că aerul ăsta pe care abia îl respiri n-are nimic de-a face cu căldura și că tu nu te-ai afla în aceste momente aici.

— Ce vrei să spui? se miră fostul director al școlii de muzică.

— Așa este, se amestecă Milupa. Sufletul dumneavoastră emană căldură. — Și dumneata, peșenico, vorbești în dodii? Ptiu! Lovi-v-ar dihonă! N-am decît să plec, dacă eu întezec zăduful ăsta ce n-a lovit în moalele capului.

Dar Anatol Omăt nu plecă. În vîntul bătușe vîntul de după amiază. Cei doi stău prea bine că pînă atunci n-avea să-l cîntecască nimic de la masa de pe terasă. De supărare, nici măcar nu putea fi vorba. Arătîndu-se îmbufnat, profesorul nu făcea altceva decît să-și sporească volosia.

Milupa aduse din stapele usii decolorate un alt rînd de cafele.

— De dimineață, îi auzi ea pe Lambrino Otonel vorbind, am trecut pe la postă.

Ori de cite ori pomenea de institutia pe care o condusesse, pînă nu demult, chiar el, omul cu privire de pește. Anatol Omăt făcea ochii mari, trîndînd o curiozitate căreia fata de la cafenea nu-i găsea de la bun început explicația. A trebuit să treacă o vreme pînă a înțeles că adevărat sensul nerăbdării care profesorul de muzică sorbea cuvintele fostului diriginte al postei, atunci cînd acesta povestea că s-a abătut, dintr-un motiv sau altul, pe la oficiul unde slujise cu rivna alția ani.

Cei doi bărbai erau cam de aceeași vîrstă. Se cunoscuseră în toamnă întîmplării celeia nefericite. Imediat după dispariția Zoriei, Anatol Omăt căpătase obiceiul de a se opri aproape zilnic pe la postă, interesîndu-se dacă n-a sosit vre-o scrisoare pe numele lui. Nu spunea niciodată de la cine trebuia să vină respectiva scrisoare. Întreba și atît. Pînă la urmă, Lambrino Otonel a priceput că în sufletul profesorului de muzică exista o nădejde care va licări încă mult timp, toată viața lui, poate. Nu se înșelase. Anatol Omăt nădăduia deși îl lipsea orice temel în acest sens, că fata pescarului avea să-i scrie cîteva rînduri, rugîndu-l s-o lerte, sau, de ce nu, să-i spună că se va întoarce curînd.

— Domnule! îndrăzni dirigintele poștei într-o bună zi — dumneata aștepti o scrisoare despre care știți mai bine decît mine că nu va sosit niciodată. Otonel avea pentru a doua oară dreptate.

Cu toate acestea, Anatol Omăt continuă să intre ca și mai înainte dacă nu exista vreo depesă pentru el.

— Uite ce e. I se adrează iarăși binevoitorul diriginte — dacă va sosit, ce va fi de dumitale, eu personal am să-ți dau de știre.

Însă profesorul se opri și în zilele următoare la postă. O făcu pentru că începuse să-i placă funcționarul care conducea oficiul. Lambrino Otonel descoperi cu întîrzieră asta, mai exact, spre sfîrșitul toamnei cînd Anatol Omăt, dînd buzna pe o vreme cumplită înăuntru, spuse:

— Știu, n-a venit nici o scrisoare pentru mine.

— Atunci? — Voiam doar să stau de vorbă cu dumneata. Să discutăm împreună despre singurătate.

Dirigintele s-a înveselit brusc. I-a întins mina:

— Lambrino Otonel e numele meu.

— Prea bine, domnule Otonel. Ce-ar fi să mergem la o cafea?

Așa a început prietenia lor. Anatol Omăt nu

s-a mai interesat din ziua aceea de scrisoare. Dar Otonel simțea că el nu-și pierduse speranța. În toți anii ce au urmat, licărind nădejdi și rămas nestins în sufletul lui. Chiar dacă nu-l vorbea deloc despre asta, dirigintele poștei dobîndise deprinderea de a vedea în stapele veslele profesorului o neliniște surdă, apăsătoare. Se gîndea, uneori, să plece pe furiș din oraș pentru a-i scrie el din locul unde ar fi ajuns ducîndu-și scrisoarea sosită într-un timp, să-i spună:

— În fine, am ceva pentru tine. Bucură-te, n-ai așteptat degeaba.

Ar fi însemnat să-l mintă. Era nedrept să facă așa ceva. Directorul școlii de muzică nu avea nevoie de o asemenea împăcare.

Chiar și acum, povestindu-i că-a trecut de dimineață pe la postă, Lambrino Otonel se lăsa cuprins de o ușoară amărăciune. Adevărat, înainte de a porni spre terasă, schimbase cîteva cuvinte cu fostii săi subalterni de la oficiu. De ce îi vorbea însă lui despre asta? Să doară că nu face decît să-și stîrmească. Ar fi putut, firește, să evite această discuție, mai cu seamă că ea nu răspunde prin nimic nerăbdarea ascunsă a profesorului. Lambrino Otonel se încapătina să-l amăgească nu dintr-o plăcere răstăcătoasă, ci pentru că de-a lungul anilor avusese nenumărate prilejuri să constate că directorul școlii de muzică îi devenise necesar acest lucru. Omul ce părea să fi trăit pe fundul unei mări într-o viață anterioară accepta cu destulă mîhnire prețul acesta cînd ar dragostei lui față de ceilalți.

Domnișoara Milupa nu pricepu cînd plecase profesorul de la masă. Îl văzu apropiindu-se de țîr.

— Încotro? îi strigă.

— Trebuie să se pornescă vîntul, o lămură Otonel, vrînd să-i iasă în întîmpinare.

— Pregătește-te, peșenico, răzbitu-l în linștea după amiezii glasul lui Omăt: simt că astăzi se va sfîrși vara. Iar tu, postea bătrîn — continuă fostul director al școlii de muzică — nu da bir cu fugiții. Rămii pe loc. În ceasurile următoare iarna va leși de sub stăpînirea ta.

Lambrino Otonel măsură cu ochii săi de peste trupul pătătos al profesorului, asemîndu-l din nou cu o paranteză care luneca de-a lungul țîrului în dorința de a împiedica marea să se reverse în cîmpul de slături.

În scurt timp, se stîrni vîntul. Domnișoara Milupa desluși doar un vînt mîrunt, venit parcă din joișul pămîntului. Nici unul din straturile vîzduhului nu părea să se urmească din loc. Sau poate se miscau încet și ea nu putea să-și dea seama.

Soarele dogorea cu aceeași intensitate. Pe colina se cladiră dintr-odată trîmbe uriașe de fum. Lambrino Otonel privi spre tufele din vale, crezînd că-o să se vadă acolo un foc nesătos, alergînd spre cîmpie. Dar nu ardea niciăieri. Întelîndu-se, vîntul ridicase în aer praful de cretă, risipindu-l în țării. Anatol Omăt se opri la cîteva metri de apă. În ciuda virtujilor care gîneau cîmpul pe mare, cînd pe uscat, asemenea unor umbre rotioare, ziua continua să fie luminosă.

Dar asta nu mai dură mult, fiindcă vîzduhul prinse, în fine, să se clatine. Straturile lui, ca și cele ale lui.

Spre celălalt capăt al punții se legăna într-un balansoar uriaș o fată ce părea lipsită de viață. — Poate că doarme, își spuse Anatol Omăt. Nu cumva, se înșepăimintă el dintr-odată, ea visează, și toate acestea fac parte din visul ei? Marea și corabia, depărtările și cerul. Domnișoara Milupa. Eu și viața mea.

Cîntările profesorului pomîră năvalnic spre anii tinereții.

— Nu! țipă el, nu poate fi adevărat! Corabia există. Totul e aievea. Știam, întodeuna am știut că Zoria se va întoarce. Da, bătrîne postas, am știut. Gata, nu mai am nevoie de scrisorile tale.

Se întimplă atunci ceva de neînțeles. Părul albastru al feței din balansoar începu să fosnească prefăcîndu-se într-o pulbere albă. În scurtă vreme, se petrecu la fel cu întregul chip al necunoscuței. Apoi, își măcăcă mințile. Mărîndu-se de sus în jos, fata se risipi ca un bulgăre de cretă sub tălpile balansoarului.

Anatol Omăt fugi îngrozit înapoi în barcă. Vîntul, care se oprise între timp, începu iarăși să bată. Fostul director al școlii de muzică viu în minutele următoare cum se sfîrșea în linștea lemăria corăbiei, pe urmă velle și odgoanele, transformîndu-se toate în pulbere.

Domnișoara Milupa pulbera aceasta o zări de pe mal. Răsărise luna și ea tocmai se înăpăoia din oraș împotrîm cu fețele din corul de alțădată. He! adusesse pe țîr în speranța că Anatol Omăt se va lăsa chemat de cîntecul lor, revenind în felul acesta la mal. Dar lui i se părea că vin din altă parte cîntecul auzite.

Dinspre norul acela de pulbere albă, în urma căruia el vîztea fericiți crezînd că alerga după propria-i viață. Curînd norul se risipi.

Dar profesorul nu se mai întoarce, deși fostele sale velle cîntăre pe țîrului mării pînă spre miezul nopții, cînd le gonî acasă viscolul care se pornise din senin.

niște mari leșezi de cremene ce se freacă una pe alta, scoaseră un vaier infundat, apoi, izbite de vîntul care se hotărise parcă să-și răzbuine neputința din celelalte zile, se învîlmășiră, coborînd aproape de pămînt.

— O corabie! O corabie! — Domnișoara Milupa auzi prima voce. Nu era a profesorului. Altceva striga. Un bărbat tînăr, poate chiar un băletandru. În clipele următoare aerul se limpezî un pic. Fosta elevă a profesorului de muzică îl zări atunci pe Anatol Omăt stînd de vorbă cu cineva în capîtul plajei. Porni curioasă într-acolo.

— Auzi, peșenico, o vești Omăt de departe, se apropie o corabie de țîr.

— Din valuri s-a ridicat, da, îl auzi ea pe celălalt povestînd. Veneam cu barca spre mal. Deodată, văzîndu-mă înapoi să văd cine de apăsat calca vîntul, am zărit apa despicîndu-se. Imediat s-a ivit din adînc un catarg. Am văzut apoi umflîndu-se în jurul lui o pinză vîrioie. Nu după multă vreme a ieșit la suprafață și coca. E o corabie în toată regula. Nu scutănă, coșî drept, cu nici unu din vasele pe care le-am întîlnit pînă acum.

Băiatul, căci un băiat era cel care vorbea, rostea cu o anume înfrigurare cuvintele.

— Vă jur că n-a apărut dinser orizont. Din valuri s-a ridicat, repetă el. Vîntul poate o s-o aducă la țîr.

Spunînd acestea, tînărul pescar aruncă o privire temătoare spre mare, după care le întoarce spatele, zoricînd cu vîrșă pe umăr în direcția orașului.

Lambrino Otonel cobori și el colina. Apăru dintr-o tufă întrebînd:

— Ce e?

— Vine o corabie spre țîr, îl înștiință cu nereținută bucurie fostul director al școlii de muzică.

— O corabie? Trăzni-te-ar, nici pe vreme de furtună nu-ți pierzi voioșia. Unde vezi tu corabie?

— Așteaptă să se ridice negura de pe ape. O aud aproape de țîr.

Căldura se demolese. Vîntul se repeze cu putere din larg, împingînd pe uscat bulgări de cretă. Fostul diriginte al poștei crezu la un moment dat că spre el vin acesteia. Se și văzu luat de unul din ei și rostogolit cu repeziune prin iarba uscată a cîmpului. I se făcu frică și de vînt și de mare.

— E tîrziu Anatol. Nu mergi? Întrebă el, fixînd mai departe cu privirea rotoagoale de pică ce se alegeau neînecat pe ape.

— Du-te sănătos, șopti profesorul. În curînd se va auzi marea, pentru că, aruncîndu-și privirea spre mare, rămăse uluit.

Impotrivindu-se vîntului, înainta pe apă o barcă pescărească ale cărei velle păreau a fi ceturile adunate în fișii subțiri deasupra ei.

Milupa o urmări o vreme, apoi n-o mai văzu. Atunci, realizînd că se întimplă, își descleștă gura hobotînd salbatic:

— Domnule Omăt, întorțeți-vă, domnule Omăt! Vă rog întorțeți-vă!

Nu primi însă nici un răspuns. Lui Anatol Omăt îi se pără că-l strîgă cineva. Dar chiar în clipa aceea îi apărî în față corabia.

— E adevărat, iat-o, mormură fericiți profesorul.

Băiatul nu mintise. Corabia avea altă înfățișare decît vasele care treceau din cînd în cînd pe-a lungul plajei. Era, în primul rînd, foarte frumoasă colorată. O lumină argintie îi îmbrăca bordajele, iar pinzele prinse de arbori cu parame verzi, parcă împletite din iarbă, se desfasurau larg în bătaia vîntului, închipuînd peste ape o alție de apă, verticală și foarte senină.

Anatol Omăt vii înapoi în barcă. Nu se simțea nici o mișcare pe corabie. Dinspre puntea teugii cobora pînă aproape de apă o scară îngustă. Urcă încet, nepăsîndu-i de strigătele care răzbăteau stîns din direcția țîrului. Fostul director al școlii de muzică sări încercînd să prindă puntea. N-apucă să facă decît un pas. Înarmuri brusc, sîntind năcut:

— Zoria!

Spre celălalt capăt al punții se legăna într-un balansoar uriaș o fată ce părea lipsită de viață. — Poate că doarme, își spuse Anatol Omăt. Nu cumva, se înșepăimintă el dintr-odată, ea visează, și toate acestea fac parte din visul ei? Marea și corabia, depărtările și cerul. Domnișoara Milupa. Eu și viața mea.

Cîntările profesorului pomîră năvalnic spre anii tinereții.

— Nu! țipă el, nu poate fi adevărat! Corabia există. Totul e aievea. Știam, întodeuna am știut că Zoria se va întoarce. Da, bătrîne postas, am știut. Gata, nu mai am nevoie de scrisorile tale.

Se întimplă atunci ceva de neînțeles. Părul albastru al feței din balansoar începu să fosnească prefăcîndu-se într-o pulbere albă. În scurtă vreme, se petrecu la fel cu întregul chip al necunoscuței. Apoi, își măcăcă mințile. Mărîndu-se de sus în jos, fata se risipi ca un bulgăre de cretă sub tălpile balansoarului.

Anatol Omăt fugi îngrozit înapoi în barcă. Vîntul, care se oprise între timp, începu iarăși să bată. Fostul director al școlii de muzică viu în minutele următoare cum se sfîrșea în linștea lemăria corăbiei, pe urmă velle și odgoanele, transformîndu-se toate în pulbere.

Domnișoara Milupa pulbera aceasta o zări de pe mal. Răsărise luna și ea tocmai se înăpăoia din oraș împotrîm cu fețele din corul de alțădată. He! adusesse pe țîr în speranța că Anatol Omăt se va lăsa chemat de cîntecul lor, revenind în felul acesta la mal. Dar lui i se părea că vin din altă parte cîntecul auzite.

Dinspre norul acela de pulbere albă, în urma căruia el vîztea fericiți crezînd că alerga după propria-i viață. Curînd norul se risipi.

Dar profesorul nu se mai întoarce, deși fostele sale velle cîntăre pe țîrului mării pînă spre miezul nopții, cînd le gonî acasă viscolul care se pornise din senin.

nicolae mares

Ergo sum

Convingîndu-mă
Că cerul nu există
Strălmînat am fost
De magma pămîntului
Care desenează marea
Inexistența.

Ultimul rol

Viața are pentru-un actor
Cele mai multe fețe. Și moartea la fel.

valeriu armeanu

Cinci poeme de dragoste

1
Ce iarnă a fost în anul acela,
turturi grei atimau la ferești
și ninsorile îngropase orașul.
Parcă din altă lume
cădeau ninsori intruna,
ningea, cu cai și pajuri
roșii cartea de povești
și viscoale pe cheiuri,
cum nu se poate spune.
Munți de răji și de tămîie
lăsa vîntul la geom,
poate că erau și zine
ce prin corăbi, rătăceau,
poate că erau aliauri
și erau și împărțit
ce treceau cu sîinii multe
și cu cai inaripăți.

2
Iar astăzi îți voi spune
mai puțin lucruri ca ieri,
vii încerca să te mint
și chiar am să te fac să crezi
că sint un om fericiți.
Mă întreb
de toate peregrinările mele,
dacă am fost la poluri,
dacă am văzut sîinii cu ciini,
în timp ce eu mă uit la tine
ca la o primejdie
pe care o trec
cu miinile goale.

3
Dar au fost și nopți adevărate
cînd pîrul tîu știa să ingine apele mării,
iar trupul îți mirosea ca un rosmarin,
astfel că nimic n-am să uit
din această viață,
nimic n-am să uit din tot ce-am trăit;

Gravură de Valter Paraschivescu

Actorul trece prin viață ca un vîzduh neliniștit —
E crîvîț, uragon ori zefir!
Se aprinde, arde, se stînge
Și iarăși se-aprînde ca să pîlpîie o muribund.
Actorul poartă pe umerii săi plîpîni
Toate grijile lumii,
El este Atlasul durerilor noastre
Pînă se retrage în ultimul lui gînd
Pentru totdeauna
Bucuros că n-o să fie aplaudat în ultima lui Oră.

A fost un Meșter Manole

De-am săvîrșit ceva pot și surpa
Dar nu pot dărima, ce n-a fost zidit.

Fierul stăruie să rămînă fier —
Pînă ce-l mursecă rugina.

O, numai în gînd —
Poți construi și dărima lumea.

Edict

Strunele pururi albe
Ale tristeții și-ale luminii
Să biruie întineric.

În acorduri grave
Și-n sudoare de zeu
În piatră am sculptat
Chipul tău, iubit

chiar și spaima că mine nu voi mai fi,
o acopăr cu restul acestei copil
ce mă privește tăcut de la geom.

III

Și trupul femeii rămase în iarbă
și lumină multă vreme acolo
ca o albă de rîu.
O, de-ar seca oasele mele,
lăuntru mea
de s-ar tulbura de cîinți!
Unde erau case,
unde fulguiau zina la geom,
gîsul e binecuvîntat
un mic țînt de sfîlăt,

doar prin lăstăriș
se strecurau blînde vîetăți albe,
ca un fluiert de grauri
în zilele reci.
Nici nu știu ce-o mai fost,
în zori am găsit fereastra
aburită cu povești...
Și trupul femeii rămase în iarbă
și lumină multă vreme acolo
ca o albă de rîu.

IV

Mi se face frig, Maria
și strig prin casă numele tău,
cosmarul și grîjele, în fond,
aruncate pe străzi,
în vreme ce eu mi sunt
decît un trîaj de ninsori,
rambursate greșit.

5
Aș putea să-mi las viața-n antreu
ori să mi-o las
într-un așezare poem,
dacă n-aș ști că tu,
cu miinile tale,
mă arunci în acest animal
pe care, în fiecare zi,
îl înveți cite puțin cum să moară.
Mi se face frig, Maria
și strig prin casă
numele tău;
pînă și carnea mea
devine o vîlmîșă
pe care o spulberă iarna la ferești,
doar gura ta e mai caldă
și are miros de-nvier,
încît ninsorile de-afară
parcă în chipul acestei povești.

V

Iată pînă unde poate ajunge
gloria plînsului,
ce este aidoma unui țîș
care desparte lacrima de suspin.
Atinge-mă, dacă vrei,
și mina ta se va prelface în rîu
ori alungă-mă, și-atunci
eu nu voi mai fi,
vii lua chipul acestei zăpezi
spulberată de vînt,
ce stă cu aștri de vorbă
pe la margini de lume.

plastică

Putînd din cei ce privesc obiectul — de porțelan, ceramică ori sticlă — aflat la capătul unei strădăni artistice, pot deslîșii înțelesul înțelesului creatorului cu uneltele și materialele mestegugului său. Și cu atît mai mult se lasă ghicite încîntătoare alchimia ale focului, ce imprimă plămîntului de forme aureole stăpînuindu-l de geneze. Un handicap de cunoaștere ce nu stîrbește, însă, bucuria dialogului vizual. Opera vorbește prin atribuțiile ei proprii și, în general, lasă destule porți deschise chiar și în fața celor mai oomode priviri. Niciodată unanimitatea punctelor de vedere ori a opțiunilor față de un obiect artistic oarecare nu a însemnat și validarea automată a valorii celui obiect. La „Galateea”, expoziția ceramică Rodica Leuca Goicea se situează în afara unei asemenea unanimități. Artista, în numai cîteva ansambluri compoziționale, oferă privitorului o sumă de trasee posibile ale devenirii ei artistice. O face cu incitantă discernere a sensurilor ce recomandă o gîndire artistică febrilă, gravă în datele fundamentale ale discursului estetic și cu un puternic relief al viziunii plastice.

Pămîntul gînditor

mă confruntare publică cu o impresionantă putere de convingere, ce emană din subtila stăpînire a mijloacelor plastice — un înțeles instrumentar și un sever codex tehnologic — cu ajutorul cărora supune materia la îndelungi metamorfoze. Artista știe să construiască în spațiul apelinid la geometrii arhetipale ce intruchimăză perfecțiunea armonică. Ea știe că dincoace de sferă, ori de cub sau paralelipiped nu mai pot exista decît alegoriile fantezice creatoare. Și explorează acest țînt nu cu înfrînăză conchistadorului, ci cu vibrația reținută a cercetătorului pasionat. Rodica Goicea este mai puțin artașă de invenția în planul formei. Arta ei este fructul jocului liber al inteligenței creatoare. Ea „gîlosează” construind în jurul formei-matec un sistem de raporturi și semne plastice ce sugerează fragmentării ale unor universuri coerente, declinate la nesfîrșit ca într-un joc de domino. Modelul îi este furnizat de imaginile lumii materiale în accepțiunile ei macro- sau micro-scoapce. Panourile și compozițiile Rodică Goicea au, de aceea, strălucirea glacială a ideii modelată în lut. Artista nu-și poate disimula luciditatea cu care controlează actual creator. Ea elaborează cu migală pînă

și un „accident” în masa materiei, cîntărește cu rigoare farmaceutică fiecare efect al luminii și umbrei în suprafețe, al piunurilor și golurilor în spațiu. Nu întîmplător, glazurile cu care își acoperă formele, în game de la brun închis pînă la aurit, oferă adesea un spectacol de sine stătător privitorului. În ciuda înclinației certe spre compoziția monumentală, spre construcții parietale ample scîldate în solare revărsări de lumină. Rodica Goicea și-a organizat expoziția într-o manieră ocolovială. Lucrările prezentate au o intimată a lor, grație rafinatei ritmări a detaliilor. Și creșcă în această frumoasă și expresivă adunare de compoziții, atît de înspirat individualizate prin dispunerea în spațiul de expunere (dar nu în sensul, imediat și facil, cum s-ar crede, al decorativismului) artista a focalizat, deloc întîmplător, atenția privitorului — către o anumită lucrare. Este vorba de „Tora”, creație distinctivă ce anunță o direcție estetică majoră în evoluția artistei. Lucrarea are o densă plasticitate și faptul că evocă demnitatea tradițională a sculpturii nu a limitat cu nimic disponibilitățile artistei spre tratarea într-o cheie modernă a întregii construcții plastice, fără a trăda, însă, limbajul specific al ceramicii.

Corneliu Antîm

Portretul unui pictor

editarea monografiei dedicată pictorului Constantin Lecca, în colecția „Arțiștii Români” a Editurii „Meridiane”, vine să umple un gol în documentația destul de anemică, existentă în legătură cu acest lustru reprezentant al plasticii secolului trecut. Fără a fi un maestru de primă mîrmie, Lecca este totuși unul din pictorii care pregătise expoziția plastică de la sfîrșitul secolului ilustrată în primul rînd prin Grigorescu și Andreescu. Dar nu numai plasticianul este interesant, și însuși personajul Lecca, spirit neastîmpărat, profesor, tipograf, editor, literat, traducător.

Deși revista nu apare decît un an, tipografia lui Lecca va funcționa din plin, editînd manuale și piese de teatru între care cităm: „Abejedarul morali” de Grigore Mihăilescu, „Nehina între grîu sau religie și fărîmice” de Grigore Otetelisanu, „Cruciata” de Kotzebue, traducerea dramei în cinci acte aparținînd lui Lecca, și multe altele.

Florin Colonaș

Caragiale despre Caragiale

Caragialele despre Caragiale... lasicitatea unui scriitor se afirmă și se susține...

Epoca actuală a deplasat accentul pe edițiile critice, iar modalitatea de întocmire a lor atrage și bibliografia...

I. L. Caragiale este un clasic dificil pentru editori. Ediția interbelică a operei sale n-a fost încă depășită...

Tot la editura „Dacia” din Cluj-Napoca apare și recenta ediție a lui Ion Vartic: Caragiale. Temă și variațiuni...

opera sa, „momentele” nu mai par clipe presărate în literatură... unde sînt banii? Finalul nuvelei este important...

Sau, iată, capodopera „Două loturi” (pe care nu înțeleg de ce o păstrează Ion Vartic în antologia sa...)

unde sînt banii? Finalul nuvelei este important: cele două loturi au, într-adevăr, eodul inversat...

Ion Vartic antologhează, în ediția sa, și unele bucăți de I. L. Caragiale care n-au mai vădit merita piesele „Statistica”, „Leac de răz”, „Așa să mor”...

Nicolae Georgescu

Propunere pentru o exegeză

În opera oricărui scriitor poate fi relevată existența unei rețele conceptual-ideice în care sînt concepute afinitățile lui... centru desemnat în plan simbolic închiderea timpului...

centru desemnat în plan simbolic închiderea timpului ce alcătuiește un ciclu. La nivelul înălțării narative sugestia este realizată printr-o progresie...

Desi plasat în istorie, evenimentul declanșator se constituie în gest arhetipal devenind o forță transumanență (după o expresie a lui Blaga)...

Deși plasat în istorie, evenimentul declanșator se constituie în gest arhetipal devenind o forță transumanență...

Personajele sînt „voce” ale unei conștiințe unice care își multiplică înțelegerile...

Personajele sînt „voce” ale unei conștiințe unice care își multiplică înțelegerile...

Personajele sînt „voce” ale unei conștiințe unice care își multiplică înțelegerile...

Personajele sînt „voce” ale unei conștiințe unice care își multiplică înțelegerile...

„La cine sînt manuscrisele lui Eminescu?”

Urmare din pag. 1

moartea lui (15 iunie 1899). „Pînă acum — comenta Chendi în articolul cu titlul de mai sus — nu se cunosc acei prieteni posesori ai manuscriselor lui Eminescu...”

Cum este posibil așa ceva? Iată, în continuare, unele detalii care explică într-o anumită măsură situația...

Prevăzînd că odată cu publicarea acestor manuscrise, „o nouă eră eminesciană își va începu”, de astă dată poate cu și mai ardori urme!

fi locuit „într-o odăită la etajul al III-lea al unei case de raport din Piața Teatrului, dintr-un coridor întunecos” (op. cit. p. 333).

Că toate aceste manuscrise nu fac parte dintre acelea pe care ultima gazdă a lui Eminescu „aștepta să le găsească întru un „geamantan”...

„Fusese fiul unei văduve lipsite de mijloace, și, din pasiune pentru cultură, poate și din orgoliu, pentru că sârăcia este umilitoare, luase o licență în filosofie magna cum laude, spre a-și înfrunta destinul...”

altfel, ele convoluiesc (și nimeni nu a semnalat pînă acum o relație „conflictuală” între ele) cu pină acum o relație „conflictuală” între ele) cu pină acum o relație „conflictuală” între ele)...

REMEMBER

Peisaj de Ionel Dundu

CAMIL PETRESCU

ind l-am cunoscut pe Camil Petrescu, am fost impresionat de lungile sale taceri. Desigur, mi-am spus în gând, cel mai tacut dintre scriitorii...

Și au trecut mai mulți ani, timp în care nu l-am mai văzut pe Camil, cînd — într-o toamnă — ne-am întâlnit întâmplător la Direcția Teatrului Național...

Nota cu aplicație toate neajunsurile, toate invidiile, orice neaz. Se inversase să dovedea că totul era, și mai cu seamă lui însuși, că era sortit răului...

Trei imperative domină — rațiunea, sentimentul, prudența.

NOILE DOINE

Urmare din pag. 1

munte, tu / tu mi-ai fost de-o samă” al spațiilor originare pure reprezentate de familia Moldova („m-a prins dorul de Moldova / fătura mea / violet / în-și simțit trupul și vorbe / morților, oloi secret”)...

Lirica lui Cezar Ivănescu este înnoțită de un limbaj artistic, care, alături de tematica volumului, dă unicitate acestui poet. Înlocuirea răscolitoare a limbii noastre poetice este extrem de importantă...

„Ar fi lucrat la o dramă Trei flori albe și ar fi voit de asemenea să scriească un dicționar de limbă sancționată de către lăsașe la Biblioteca din Iași...”

„Căruia îi dăduse un capul plin de ghimpei / și să-mi joi, Tăcere, groază, / și dulceața dulcei limbii.”

„Căruia îi dăduse un capul plin de ghimpei / și să-mi joi, Tăcere, groază, / și dulceața dulcei limbii.”

POSTA REDACȚIEI

LAURA MARA. Călărași: O poeză formată (cele cinci texte sînt elocvente), rostul și o voce dulce și amară, monoton-melancolică, uimirea ființei în timp; întoarsă spre sine, ascuțit, lucid, cu incertitudinile, aproape filic, alunecarea adevărului prezentului în dubiul amintirii, succesiunea de chipuri (ale sinelui) depersonalizate în confuzia dintre realitatea, sărmana și „fulgerele mici” ale iluminării. Interesantă imagistica, nararea stărilor prin descrierea amănunțită și precisă a unui peisaj care, fiind proiectat subiectivului în obiectiv, creează haloul halucinant al unei percepții în același timp reale și iluzorii, ca în unele poeme ale lui Ted Hughes. Este autopsia, detașată și în același timp participativă, a unei debulării — a părții trecătoare, văzute și fixate de celălalt, supratemporală și atentă, aparținind creatorului — printr-o tehnică modernă și conștientă.

SLAVENCA PETROVICI, Timișoara: O „pic-torială îndrăgostită de natură”, care încearcă să găsească în poezie „ale celor, neștiute de nimeni, nemăvăzute de alții înaintea mea”. Și în poezie, ca și în pictură, între viziunea lăuntrică și aceea obiectivă prin creație se intervine materialul (în cazul acesta cuvintele) și tehnica; este posibil, deci, să nu reușii să-și facă pe alții să vadă ceea ce credeți a fi „văzută” dv. În plus, în afirmația dv. este o mică, totuși, confuzie, pentru că nu asemănarea cu pictura o caracterizează în poezie, ci exact ceea ce se deosebește: mișcarea, procesualitatea, ciocnirea de imaginar a imaginarii pentru a-1 face să reverbereze poetic în gânduri și stări. Reușiți, de aceea, nu în labirintul lung, care nu sînt la dv. decât o succesiune de momente statice, ci în formulările scurte, pregnante, directe („Mă-nțorc spre tine: / probabil iubirea noastră a trăit / cu mult înainte adevărului”), care n-au nici o legătură cu pictura. Textele confesive, lacrimoase (Tăcere, Doamnă sa) nu au valoare; ar trebui să doborîți să vă îmbogățiți instrucția (forșul dv. oferă numeroase posibilități), precum și frecvența unui cenacuș, pentru că, deși nu aveți „pretenția de a deveni poezie”, faptul că totuși scrieți și că vă adresați nouă, vă obligă.

SORANA DIMA, Lupoi: Un car curios, poate că în egală măsură trist și amuzant, de disimulare. Pentru că sub acest nume feminin se ascunde un tânăr, după cum o dovedesc rîndurile ce urmează: „Femeile pe care le-am sculptat cu ochii / niciodată n-o (n-am) să mă facă albastru”, sau „Proscută-i femeia într-o sculptură albăstră / și ai așezat-o în miezul pămîntului”, sau „Strălucirea-i tristă, cu o lacrimă fără relief. / Cu poporul de pitici agățați de fuste /

E puțin, e devreme și frig, doar atât

temător și mîeros, obrazul lunii pîndeste zorile încă bolnave / rădîcind prin păduri dărîmate sub ceață; / dincolo de ele, păsări cu țipete-nalte vor innegi cenușii cîmpei cuprinse de ape, / nervos, plopii își va infige rădăcinile / temurînd și troznînd, / iar vîntul va deschide cărării ascuțite pîltoace / uscîndu-ne pașii blînd subțiri înșiși / în noaptea din care-a rămas doar o urmă; / e puțin, Jeluie vîntul pe ape, / e puțin, troznește vîntul scrisînd — / îndepărtă-te răspunde umed ecoul: / ...fin... / în de-acum dimineața verzele plînge rece și mult; / de-acum, orice s-ar vrea, nu-i decît / o cecăală amorfă murdărînd peisajul / e puțin, e devreme și frig, doar atât.

LAURA MARA

nu va mai fi EA a ei” etc. Trist — pentru că se întîlnesc și formulări din acestea: „Iar tu trăiești viața unei insecte cu doi ochi în mină violon foama” sau „Va rog, nu pritiți!”. Miinile mele bolnave dau resturi / de omoruri uitate”, consemnări maladice și care dovedesc că nu idealitatea este aceea ce vă mîncă. Amuzant, într-un fel — pentru că, inhibat și dominat de imaginația ei („În splendoarea ei, cîmși de fum / modelînd un chip pe zăpadă. / Păcat, venisem să te acopăr cu menta uitată”, surzînd „cître nimeni și nimic” din cauza unei grave decepții erotice („Mîini diafane, cu degete străvezile, de fum albastru / mingiau o rochie de lenă și flori” etc.), avînd obsesia ceterelor de inamici („Prieteni o-nchisă-n gînd... / O armată de conspiratori tenebroși... / „Atențiile lor, cu scadențe bine calculate” etc.), de care adorăte nu pare a-1 fi foarte friică, — autorul nostru, în postala-i „efeminată”, cu „Obraji străbătînd de forete de lacrimi. / Osmerea rămasă ca un urlet de cîine, în crîză de lună. / Gînduri răspîndite pe imense tronșoane de vise”, înjînd după „o dragoste adevărată, definitivă...”, — construlește, în cele din urmă, un amplitu și magnific portret subțir („Păduri subțiri de ceață / flutire deșusupra orășului... / „Sufletul tău doarme lesinat pe brațele socrului. / Ca-ntr-un film de amatori / trupul tău se stătuă gol și alb de pîciseală... / „Ochii tăi, mării de voluptatea curiozității / priveșc o mîchie de mîini, albastru de deșurare... / „Trupul și se-ncolăcește pepermediat și grațios / ca un sal de mătase supă, căzută în trecere, / declamă propoziții-înduiri în oglindă” etc.), ceea ce, într-o perfectă răsturnare de situații, ne trimite la obsesia idolatră a demat depășit poezii... „feminine”. Căci e simpatetic pentru deviațiile (mutațiile) psihologice. Cit despre defecte — sînt prea multe pentru a le mai înșira (începînd cu ortografia); cum

Doar amintirea

ca un ogar undînd peste ferburii înalte / (fusă întrecută pe-un gri lăptos), / timpul — în căutarea pe-ă rănite / de-un glonte venit de niciunde, moarte / pribeagă / amușină, răscolește, suflă / strîvind mîsurase și frunze uscate / vieții mici spulberate-ntr-o ploaie de stele — / praf strînit și-acă un salt: / pasarea cu aripa frîntă, mereu pe aproape, / singe-ncegînd pe tulpini, fosnete surde, / culori mincinoase părelnice sunete / dia spaie-i împing mai departe, / mai departe; / în urma lui — dresînd arcuri prelungi, / doar amintirea.

LAURA MARA

unele secvențe au însă o reală tensiune, mai trimite. **INDIRA SPĂTARE, Iași:** Sore deosebire de precedență, dată o poezie cu adevărat „virilă” (dar n-ar fi corect să-i revizim termenul, ori să recunșim la ea, ca fiind un criteriu de păsi: ?) — tăioasă, spartană, jemanfistă. Cîtîm în întregire Alb: „Fori prin mîduva nopții / scrie în odă / ca și cum de asta depinde / sufletul scîrbit / Și stîm de care te izbești / păpîșă de negru. / Fosforul oselor tale / Pîșpe la rădăcina salciei. / Ce lungi serpentinele / în juru-mi. / Cînd ploaie de șapte ori / porocul descează figuri scîrbită. / E de ajuns să sîm jaleasă / Și m-ai cuprins în vraja-i boavă. / Ca și cum de asta / ar tine seama / alternarea tău cu noaptea” (?), — text în care opoziția masculin-feminin în varianta sentimentală de origine romantică (provincială), pentru că doar e-nvășă; și recentă, neavînd nici două secunde și este dizolvată într-un astral cosmic, și ei minor în comparație cu indifferența perspectivei cosmice. Un text delicios este **MĂLĂȘA**, pe care l-am primit cu respect chiar și Florența Iaru: „Mătasa e încă frumoasă / Și-adeșea mă plîmb cu ea / Zăbovesc, desigur și sfîșoasă / Și cîndă cîe ceva / Mătasa e verde și răcoasă. / Tîneș se îndreaptă spre ea. / Fac baloane de gumă / Și-i cîșpeș: ceea / Mătasa deseori mă lasă singură / Cu o carte și-un arbune-n mîni. / Ea usă că are pîlășe de paze ce-i zboară / Gogorice cu primă și-șoșor / spre bălău cu brății și baine larg / Mătasa mea e fată — nimic de zis / Rîr ce-am spus eu / F. Iaru, chiar și Urmuz ori vreun „om din Tecuci”, pentru a nu mai vorbi de George Ștancu b). Excelentă o **Semăntășarea în-avem însă spațiu, o amintim pentru mai mult: cînd veți reveni cu date personale și, poate, sub un alt nume.**

Gabriela Negreanu

BRIGADIERII

Urmare din pag. I

depășeau înălțimea noastră, a celor ce mărșăluțiam, ca niște transatlantice, prin rada izalului. Asta trebuia să facem noi: să smulgem papura și stuful și celelalte ierburii încapătinate și să le cărăm pe diguri. Sîmpul era singurul vestiment, mîna singura unealtă. Și smulgeam... și cărăm... și mai ridicam din cînd în cînd cite un picior din apa ploașă, ca să desprîndem cite o lipitoare avidă de a ne face cunoștință. După ce trecea crucea amiezii plecam și noi spre casă; mincăm bine și ne odîmneam în niște magazii care miroseau a lucernă și greieri. Serile înviam, cîntam și dansam pînă tîrziu, pe o farfurie de beton, sub un bec puternic, izgonitor de țîrni. Un pas alături, în umbra vegetației — era un act erotic, la care nu se încumetau mulți. Venisem pînă la noi, răsufărarea bolovănoasă a lăcomiei, nu devenit parte integrantă din identitatea noastră. Aveam o colegă, Rula, care ne cînta, în limba lui Zorba Grecul, melodii diu-tr-un film la modă, „Pîta în negru”, fără să bănuim că peste câteva zile tocmai ea era destinată „să astîmpere” furia rîului. Anul următor, vigilenți, tinerii noștri asistenți între care Ion Rotaru, Ion Diaconescu, alți distinși profesori universitari — au hotărît ca înscrierea pentru munca patriotică de la Mărculești să se facă numai pe bază de cerere scrisă, personală. Fusesem în prima ediție cu puțin peste o sută; eram acum două sute.

Eh, acești brigadieri superbi!...

Virsa înaltă și dreaptă a nestînei tineretii a muncii pentru țară a doborîdit — în timpul de după Congresul al IX-lea al partidului „frumuseții și prețuri noi”. În deplin consens cu teme-

a istoriei României. Vor trece anii, la rîndul lor tinerii brigadieri de azi vor fi muncitori fruntași, ingineri, profesori, doctori, poezi, oameni de nădejde ai timpului viitor, dar nici unul dintre ei nu va uita că tîneretea lor a purtat, în toate de orice, uniforma de brigadier. Fie că vor auzi rostindu-se la adresa lor sau vor roști, la rîndu-le, nostalgicele cuvinte: „Ah, acești brigadieri superbi!” — ei vor înțelege această rostire ca pe un liant între generații, așa cum ecusonul de brigadier rămîne înaltul însemn al muncii pentru țară, al dragostei de țară.

CONFABULE

Si — într-adevăr / cînd aude ce nu se mai aude / cînd curate și tîndre / cuvintele din apropierea inimii / nici nu mai sunt / cînd în viața mea / nu mai există ce o fost / și doar ce este și ce va mai fi / vreun stîlu / dacă sunt asemenea unui ochi / pe aripa unui fluture.

Julian Neacșu

REMOMORĂRI Risipire

Sînt acasă și stau pe un butuc de lemn sub vîntul bătrîn. Mama îmi explică de ce n-a făcut fructe anul acesta: „L-a prins un ger subire de primăvară și el era alb ca o mireasă...”

Aud din cîmîntul de peste drum o mierlă cîntînd necuvîncios de vesel printre crucele scurte pe jumătate-n pămînt. O mîerlă, ciudată, o stare lichidă-îmi stăpînește trupul.

E-n amurg, soarele ca ochiul unui crap agonează-nroșînd orizontul. În cîmîntul de peste drum mîerlă cîntă necuvîncios de vesel.

Mama se uită la mine și zice cu glas subțire: „Vai, Mircea meu, tot frumos și tînar ai rămas...”

Tace și mîngîie motanul pătat care se arculște de plăcere. E liniște. În grădina lată ca o batistă, mărul își face cap și înmîerșează găleata fîntîni. Soarele ca un ochi de crap în-roșește orizontul.

Din cîmîntul de peste drum se aude cîntînd mîerlă necuvîncios de vesel. Pe crucele albe de ploș dormitează ciorile negre. Nebunul satului trezește din somn cînd se înnoarește în rezidența sa de vară alături de morții uzați. E și singurul viu și locuiește în cripta unui baron mort în 1900 și ceva. Nebunul satului țese dimineața din pămînt smîrcîndu-se. Își scutură lena în aerul lîmpez, acupă în iarba verde și grasă, se spală la ișnebul fîntîni gol pînă la briu și trecînd printre cruce salută cordial:

- Bună dimineața, Teofilie!
- Bună dimineața, Filoftea!
- Hai noroc, Ieronime!

Mihai Ioan: „Peisaj”

rarele obiective de dezvoltare economică-socială a patriei, cu locul și rolul ce revin astăzi tineretii generații, tineretului l-a fost încredințată realizarea unor construcții de deosebită importanță. Salba sanțierilor naționale, județene și locale de muncă patriotică, numărul tot mai mare de tineri care poartă cu mîndrie ecusonul de brigadier sînt dovezi elocvente. Așa cum participarea tineretului la realizarea marșurilor citorii între care Transilvanianul, Canalul Dunăre — Marea Neagră, Metroul — este prin ea însăși o dovadă grăitoare a modului în care tinerii înțeleg să-și exercite marile răspunderi politice și civile, tot așa, fiecare din obiectivele unde muncesc și se formează brigadierii zilelor noastre va reprezenta o semnătură de onoare în marea carte

CUMPĂNA

S-a prins în valuri

Era noapte și tu încă nu leșăși din mare cînd țî-am spus: s-a prins în valuri părul tău, femeie, și nimeni de acolo nu te mai poate smulge dar să nu-ți fie friică, eu voi rămîne răbdător lîngă țîrm, să știu cînd țî-o fi de ajuns legănatul, mării să mă rog să-ți mai dea drumul și parcă vîd de pe acum și mă bucur vîzînd cum nimeni de la țîrm nu mă mai poate smulge.

George Alboiu

DEBUT

dragoș-bogdan iuga

Ochii mei în fața zborului ei ușor două clepsidre sînt pe vînt.

Adorm. Bunica îmi infloresce visul.

Pe zidul copilăriei

Dinții-mi alegă pe zidul copilăriei, fațete de sticlă buza-mi dilată; / unul cu altul comparăm ochii și petale ne plîng la picioare.

Cuburile se rotunjesc în țîpătul mamelor;

aruncăm ochii din iarbă în frunze — / apa formelor inverzește cerul; / singur adorm la sinul unei raze.

Bucurie

Venim din umbră-n ritual / Ne presărăm pe drumuri vomă și după-o obicei banal / mai nimeni nu ne bagă-n seamă.

Fiul de iarbă fierbe-n vad, / Recită din porunci nescrișe / Mișcarea soarelui în prag, / Fereastră zilei, pare-mi-se.

În palma mea visează albă / Lumina în stătu de jad / O, bucurie, crudă salbă, / Încerc din tine să nu cad.

Bunica

Ca o jucărie veselă / bunica / oglinda copilăriei mele / pînă azi.

Astăzi ruscacul din spate / mă anunță urcînd munții.

Prîncep goana nisipului prin trupul bunicii.

POETI ȘI CENAULURI

cornelia costin

Îmi era dor de tine...

Îmi era dor de tine și m-am născut / ca să-ți aud murmurul izvoarelor / și doinele frunzelor / și să cînt odată cu ele...

Îmi era dor de tine și am venit pe lume plîngînd... / ...de bucuria întîlnirii / sau de teamă / că-ți voi înșela așteptările...!

Îmi era dor de tine și-ți-am străbătut isteria din scoarță-n scoarță, / urmînd cărările udate / de singele și sudoarea străbunilor, / de singele și sudoarea părinților...

Îmi era dor de tine și brațele mele și mîntea mea / și le-am închinat dintotdeauna / și pentru totdeauna / ca să cînte, să se bucură împreună cu tine, / să mîngîie, să viseze împreună cu tine, /

PATRIE I

Dor

Să îmi în stăpînire / Rotundul nemuririi...

Să simți că împlinire / Sînt gîndurile tale...

Cînd împlia ta se zbate / Și zbor și căutare,

Să urbi nemărginire / Pe care-o porți cu tine...

Să plîngi cînd țî-este bine, / Rîzînd cînd țî-este dor

Și să-l alungi / Pe cel care vrea să țî-l aline...

Mi-e dor, mi-e dor, mi-e dor...

FESTIVALUL NAȚIONAL DE POEZIE „GEORGE COȘBUC”

Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Bistrița-Năsăud, Comitetul Județean U.T.C., Consiliul Județean al sindicatelor, Centrul Județean „Cîntarea României”, Centrul de Literatură Bistrița, Casa de cultură a sindicatelor, Cenaclul literar „George Coșbuc” în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.S. România, reviste literare, organizează ediția a V-a a „Zilelor George Coșbuc”, care vor cuprinde: Festivalul național de poezie „George Coșbuc” și colcvolul „Permanențele operei coșbuciene”.

Deschis tuturor creatorilor care nu sînt membri ai Uniunii Scriitorilor, nu au volume tipărite, Festivalul urmărește promovarea unor creații care să oglîndească angajarea tînrului scriitor în actualitate, apartenența sa la istoria, ethosul, limba, tradițiile de cultură și civiliza-

ție ale poporului nostru, ale culturii și civilizației universale.

Lucrările — care nu au fost prezentate în alte concursuri și nu au fost publicate în presa literară, însoțite obligatoriu de o fișă a autorului și semnate cu numele — în număr de 10, facilizate în 3 exemplare (atît poezile cit și fișa biografică), vor fi trimise pînă la data de 5 septembrie 1988, data poștei, pe adresa: Casa de cultură a sindicatelor Bistrița, Strada Al. Odobescu nr. 3, cod 4400, telefon 990/24319.

Manifestările prelușite de finalizarea concursului se vor desfășura în perioada 15-17 septembrie 1988, și vor consta dintr-o suită de acțiuni culturale-artistice, sezații literare, recitaluri de muzică și poezie, mese rotunde și debateri, prezentarea unor noi apariții editoriale, întîlniri cu oamenii muncii de pe platforme industriale, vizite la casele memoriale din județ, la care alături de scriitori și oameni de cultură și artă din țară și din județ, vor fi invitați și concurenții ale căror lucrări au fost propuse pentru premiere.

Doina Moiescu: „Scara”

Luis Buñuel

ULTIMUL MEU SUSPIN

OAMENII UNEI GENERAȚII

de la Serna, căci cîțiva ani mai tîrziu am fost pe punctul de a începe cu el cariera mea de cineast.

În anul pe care eu l-am petrecut la Cămin, Gómez de la Serna era considerat drept un mare personal, poete figura cea mai faimoasă a literaturii spaniole. Era autor a numeroase opere și scria în toate revistele. Fîind invitat de un grup de intelectuali francezi, se prezintă într-o zi la un circ din Paris, același în care se manifesta și trupa Fratellini. Ramón, încleșcat pe un elefant, trebuia să prezinte cîteva imagini în proză cu caracter personal și foarte surprinzătoare, referîndu-se la vreun aspect al realității. Abia pronunțase prima frază că publicul izbucnise în hohote de rîs. Ramón rămăse surprins de succes. De fapt el nu și dăduse seama că elefantul își făcuse necesitățile în mijlocul pistei.

În fiecare sîmbătă, de la ora nouă seara pînă la una noaptea, Gómez de la Serna își ținea ședîntele în cenaclul său de la „Café Pombó” la doi pași de Puerta del Sol. Eu nu lipseam de la nici una din reuniunile acestea, unde întîlneam pe majoritatea dintre prietenii mei. precum și alții. Din cînd în cînd era prezent și Jorge Luis Borges.

Sora lui Borges se căsătorise cu Guillermo de Torre, poet și, mai ales, critic, care cunoștea

foarte bine avangarda franceză și care a fost unul din membrii cei mai importanți al „ultraismului” spaniol. Era un admirator al lui Marinetti și era de părere că o locomotivă poate fi mai frumoasă decît un tablou de Velázquez, pentru care motiv nu trebuie să ne mire ce a scris:

Eu vreau drept iubită / Elieca mîndră a unui hidroavion...

Cafenelele literare cele mai importante din Madrid erau „Café Gijón”, care mai există încă, „Oranja del Henar”, „Café Castilla”, „Fornos”, „Kutt”, „Café de la Montaña”, unde fusesse nevoie să fie schimbate măsuțele, deoarece deseori le minșiseră peste măsură (eu eram prezent aici după-amiezele, după lecții, pentru a continua să studiez), și „Café Pombó”, unde în fiecare sîmbătă seara își ținea discursurile Gómez de la Serna. Intram în cafenea, ne salutăm, luăm loc pe scaune, cerem de băut, aproape întotdeauna, multă cafea și apă (opătarul nu înțetua să aducă apă) și începea o discuție fără vreun tel oarecare, comentariu literar despre ultimele publicații, despre ultimele lecturi, știri politice. Ne împrumutam cărți și reviste străine. Criticam pe cei absenți. Uneori, vreun autor ci-

tea cu glas puternic o poezie sau un articol, iar Ramón își dădea părerea, întotdeauna lustră în seamă și în anumite cazuri, discutată. Timpul zbura. Noaptea, la părăsirea cafenelei, continuam să discutăm, în timp ce hoinăream pe străzi.

Neurologul Santiago Ramón y Cajal, (Premiul Nobel), unul din savanții cei mai mari ai epocii sale, era prezent în fiecare seară la „Café del Prado” și lua loc singur la o masă din fund. La aceeași cafenea, la puține mășete distanță, se reunea un club de poezi ultraști, din care făceam și eu parte.

Un prieten al nostru, gazetarul și scriitorul Araquistain (pe care mai tîrziu în timpul războiului civil, îl voi întîlni ca ambasador la Paris), s-a întîlnit din întîmplare pe stradă cu un oarecare José María Carretero, romancier de cea mai joasă categorie, un urias de doi metri, care își scălea lucrările cu pseudonimul El Caballero Audaz (Cavalerul îndrăznet). Carretero îl prinse pe Araquistain de reverele haine, în-sulîndu-i și acuzîndu-l că a scris un articol nefavorabil despre el (de altfel pe bună dreptate), Araquistain îi răspunde: „răgîndu-mi o palmă”; trecătorii au fost nevoiți să intervină pentru a-i despartii.

Incidental a făcut destul de mult zgomot în lumea literară. Noi am hotărît să dăm un banquet în onoarea lui Araquistain și să stringem semnături în sprijinul lui. Prietenii mei ultraști, stînd că eu îl cunosc pe Cajal de la Muzeul de Istorie Naturală, unde îl pregăteam plăci pentru microscop la secțiunea de Entomologie, mi-au cerut să-i solicit semnătura, care ar fi fost cea mai prestigioasă dintre toate.

Așa am și făcut. Însă Cajal, acum bătrîn, a refuzat să semneze, scuzîndu-se că ziarul ABC, la care colabora deobicei El Caballero Audaz, trebuia să publice propriile sale Memori și se temeă că, dacă semna, periodical ar fi putut renunța la contract.

Eu, de asemenea, pentru rațiuni diferite, refuz întotdeauna să semnez petițiile ce îmi sînt prezentate. Foile cu semnături nu servesc decît pentru a-și înșela conștiința. Știu că atitudinea mea este discutabilă. De aceea, dacă mi se întîmplă ceva, dacă sînt băgat la închiisoare, de exemplu, sau dispar, rog ca nimeni să nu semneze pentru mine.

În românește de Esdra Alhasid

